

ZVONA

MJESEČNIK ZA
KRŠĆANSKU KULTURU

BROJ
8/575

LISTOPAD 2024.
RIJEKA
GODINA IZLAŽENJA LXII.
CIJENA 1€

RIJEČKA NADBISKUPIJA
ARCHIDIOECESIS
FLUMINENSIS
1925. — 2025.

Listopad u znaku Sinode o sinodalnosti

Ključno je prihvatiti pojam Božjeg naroda

*Razgovor: Nathalie Becquart,
dotajnica Biskupske sinode*

Slušanje otvara prostor za promjenu

Susreti: Dražen Volk, 25 godina svećenik

Ako Krist poziva, ne bojte se

Međugorje

Svjetski fenomen s duhovnim plodovima

*Pismo
riječkog
nadbiskupa
Mate Uzinića
za početak
pastoralne
godine*

**Godina
molitve**

SADRŽAJ:

Zvona zvone	
Ispit savjesti	2
Molitva u Godini molitve	3
Pismo riječkog nadbiskupa Mate Uzinića za početak pastoralne godine	4-5
Listopad u znaku Sinode o sinodalnosti	
Ključno je prihvatiti pojam Božjeg naroda	6-7
Razgovor: Nathalie Becquart, dotajnica Biskupske sinode	
Slušanje otvara prostor za promjenu	8-9
Susreti: Dražen Volk, 25 godina svećenik	
Ako Krist poziva, ne bojte se	10-11
Teološko-pastoralni seminar	
Molitveni identitet kršćana	12
Sakramenti	
Nedostojni službenici (I. dio) ...	13
Međugorje	
Svjetski fenomen s duhovnim plodovima	14
Caritas	15
Medicinski kutak	
Eritrociti – crvene krvne stanice	16
Crtice iz Gorskog kotara	
Po čemu će nas pamtiti?	17
Biblija	
Kriza	18
Crkvena glazba	
Uvjeti za dobro pjevanje u crkvenom zboru	19
Iz povijesne riznice	
Giuseppe Maria Bottari, crkveni reformator	20-21
Gospićko-senjska biskupija	22
Riječka nadbiskupija	
Milan Simčić: Svjedok jednog stoljeća	23
Iz župa	24-25
Duhovni kolaž	26
Vjerske zajednice	
Je li Europi potrebno kršćanstvo?	27
Klinici za dječju kirurgiju donacija Riječke nadbiskupije	28

Zvona zvone

Ispit savjesti

Dan uoči početka Drugog zasjedanja Sinode o sinodalnosti papa Franjo je u bazilici sv. Petra predvodio pokorničko bdjenje tijekom kojega je tražio oprost za grijeh Crkve. Sedam kardinala pročitao je traženje oprosta za grijeh koje su naveli: „Molimo oprost, srameći se... za seksualno zlostavljanje, zlorabu moći, zlorabu savjesti; za rat, kolonijalizam i iskorištavanje, za ravnodušnost prema migrantima; za nepriznavanje dostojanstva svakog ljudskog života; zbog toga što su žene bez glasa i podčinjene ili iskorištavanje, osobito u posvećenom životu; za napuštanje zatvorenika i za smrtnu kaznu; za nadu ukradenu mladim ljudima i za doktrinu koja se rabi kao kamen za nehumana postupanja; zato što smo podlegli mamcu taštine; za vlast pretvorenu u moć“, stoji u tekstu koji prenosi IKA.

Papin je popis grijeha Crkve iskren i bolno precizan. Za mnoge je vjernike bio poziv na razmišljanje i ispit savjesti. No kod nekih je izazivao i neodobravanje, a posebno se to odnosi na grijeh kada se „doktrina rabi kao kamen za nehumana postupanja“. Neki su tvrdili i da je taj grijeh u sebi kontradiktoran, čak besmislen.

Neodobravanje nije nimalo čudno, jer teško je priznati grijeh, a prepoznati ga još je teže. Znamo da je temelj svake ispovijedi priznavanje grijeha, ali to je ujedno i najteži dio procesa. Traži od pokajnika duboko poniranje u sebe, preispitivanje svojih djela i otkrivanje onih koja se protive Bogu i čovjeku.

Ponekad je ipak teško prepoznati grijeh. Nemoguće ga je priznati ako ga nisi svjestan. Tu nam u pomoć pristupaju Božje zapovijedi, Zakonik kanonskog prava, Katekizam Katoličke Crkve i nauk Crkve. Oni nas mogu usmjeriti i ukazati nam da smo negdje pogriješili. Općenito svaka doktrina, nauk, putokaz je čovjeku kako djelovati, kako živjeti. Pa kako onda priznati da činiš nešto loše ako se pozivaš baš na taj nauk? Najteže je priznati grijeh ako misliš da si u pravu.

Papa Franjo tu zaista čini presedan, ali presedan koji ima uporište u Isusu Kristu.

A on je jedini pravi temelj nauka Crkve, jedini uzor za život kršćana. U Kristovim riječima „Subota je stvorena radi čovjeka, a ne čovjek radi subote. Tako, Sin Čovječji, gospodar je subote!“ (Marko 2, 27) i „Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen“ (Ivan 8, 7) možemo prepoznati da ni jedan zakon nije iznad zakona ljubavi. Ni jedan zakon ne može biti uzrokom za činjenje nepravde, osuđivanje i odbacivanje. Ni jedan zakon ne smije stati na put ljubavi između Boga i čovjeka.

Papa nam, navodeći ove grijeh, poručuje da čak i nauk Crkve, utemeljen na Isusovu nauku ljubavi, ako je pogrešno

Papin je popis grijeha Crkve iskren i bolno precizan. Za mnoge je vjernike bio poziv na razmišljanje i ispit savjesti. No kod nekih je izazivao i neodobravanje, a posebno se to odnosi na grijeh kada se „doktrina rabi kao kamen za nehumana postupanja“. Neki su tvrdili i da je taj grijeh u sebi kontradiktoran, čak besmislen. Najteže je priznati grijeh ako misliš da si u pravu.

korišten, može biti oruđe za činjenje grijeha. A Isus nas uči da ljubav prema Bogu nika da nije suprotstavljena ljubavi koju Bog ima prema čovjeku. Na koncu, izričito je objasnio koje su dvije najveće zapovijedi: „Ljubi Gospodina Boga svojega svim srcem svojim i svom dušom svojom i svim umom svojim. To je najveća i prva zapovijed; druga je ovoj slična: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga.“ (Mt 22, 36). Te zapovijedi ne dokidaju nego dopunjuju doktrinu koja je sadržana u starozavjetnih Deset zapovijedi (usp. KKC 2054, 2055.). I otvaraju nam oči da vidimo kako ponekad i slijepo nasljedovanje doktrine može uroditi grijehom.

Danijel Delonga
urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr

MJESEČNIK ZA
PROSJEČNU KULTURU

Izdavač: RIJEČKA NADBISKUPIJA I GOSPIČKO SENJSKA BISKUPIJA; Urednik: Danijel Delonga;
Pomoćnici urednika: Bruna Velčić, Marko Medved; Uprava: Ul. Ivana Pavla II. br. 1, 51000 Rijeka; tel: 385 51 581 200;
e-adresa: zvona@ri-nadbiskupija.hr; Uredništvo: urednik.zvona@ri-nadbiskupija.hr
Žiroračun: Nadbiskupija riječka mjesečnik Zvona, ERSTE BANKA, HR2424020061500117497;
Račun za uplate iz inozemstva: ERSTE & STEIERMARERISCHE BANK, IBAN: HR2424020061500117497;
Godišnja pretplata: 13,27 €; Priprema i tisak: TISKARA ŠULJIĆ, Viškovo;
Naslovnica: Logo jubileja riječke Crkve

Molitva u Godini molitve

RIJEČKA NADBISKUPIJA
ARCHIDIOECESIS
FLUMINENSIS
1925. — 2025.

Bože, Milosrdni Oče, čiji je naum spasenje cijeloga ljudskog roda, udijeli obnovljeni dar Duha Svetoga našoj Riječkoj nadbiskupiji u prigodi spomen-slavlja stote obljetnice njezina ustanovljenja u gradu Rijeci.

Neka nas Duh Sveti nadahnjuje i prati u nasljedovanju tvoga Sina i našega Gospodina Isusa Krista kako bismo, razlučujući znakove vremena u duhu evanđelja, mogli pronaći odgovore na pitanja i potrebe ljudi našega vremena i svog poslanja te u sestrinskoj i bratskoj ljubavi svima kojima smo poslani nastaviti biti i ostati znak i sredstvo prisna zajedništva s tobom i jednih s drugima.

Majko Božja Trsatska, moli za nas!

Sveti Vide, moli za nas!

Pastoralnim, katehetskim i duhovnim inicijativama koje će se tijekom ove pastoralne godine događati na različitim razinama našeg crkvenog života, počevši od biskupijske razine pa do župnih, nastojat ćemo ponajprije u nama oživjeti želju da molitvom što više boravimo u Božjoj prisutnosti, da ga slušamo i klanjamo mu se.

U tome nam mogu pomoći:

- *Formativno-molitveni susreti u katedrali sv. Vida*
- *Dekanatski susreti za članove župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća tijekom siječnja i veljače*
- *Korizmena hodočašća Čudotvornom križu sv. Vida u znaku molitve Gospodnje — Očenaša.*

(iz poruke riječkog nadbiskupa)

FORMATIVNO-MOLITVENI SUSRETI U KATEDRALI SV. VIDA

Što je molitva i kako moliti, tema je formativno-molitvenih susreta koji će se od početka ove pastoralne godine održavati u katedrali sv. Vida. U Godini molitve Riječka nadbiskupija nudi vjernicima ove molitvene susrete koji će započinjati kateheзом o molitvi i nastaviti molitvom u praksi koju će predvoditi voditelj susreta. Tako će ove kateheze ponuditi i praktične primjere molitvenog života u njegovim najrazličitijim oblicima.

Na susrete su pozvani svi vjernici koji žele čuti nešto više o molitvi i naučiti kako moliti. Osobito vjernici grada Rijeke, dok će za one udaljenije ovi susreti biti izravno prenošeni putem mrežnih stranica i Youtube kanala Riječke nadbiskupije.

Susreti će u katedrali započinjati u 19.00 sati, a termini su: 16. i 30. rujna, 7. i 21. listopada te 11. i 25. studenog.

Nadbiskup Mate Uzinić u svojoj je poruci pozvao vjernike da sudjeluju u pastoralnim, katehetskim i duhovnim inicijativama koje će se tijekom ove pastoralne godine odvijati u organizaciji Riječke nadbiskupije sa željom da „molitvom što više boravimo u Božjoj prisutnosti, da ga slušamo i klanjamo mu se“.

Pismo riječkog nadbiskupa za pastoralnu godinu 2024./2025.

Godina molitve

Jubilej riječke Crkve trostruka je prilika: za sjećanje, za pokajanje te za pogled u budućnost s novom nadom i zauzetom ljubavlju. Kako bismo na plodonosan način mogli živjeti ovu trostruku priliku koju nam nudi naš jubilej, pozivam nas da se tijekom ove pastoralne godine intenzivnije uključimo u molitvenu pripravu.

Sestre i braćo u Kristu, naša riječka Crkva sljedeće godine slavi 100. obljetnicu svoga utemeljenja u gradu Rijeci. To nam je, kako smo i ranije isticali, trostruka prilika. Ponajprije to je prilika da se sa zahvalnošću prisjetimo svoje prošlosti sa svim onim što je čini specifičnom, našom, a u što treba uključiti i proces kajanja, oprosta i pomirenja. Zatim nam je to prilika i da s novim pastoralnim žarom i zauzetom ljubavlju prionemo na *misionarsku preobrazbu* naše riječke Crkve, o kojoj papa Franjo govori u svom programskom dokumentu *Evangelii gaudium*, br. 30. Ovo pred nas stavlja zadaću da naša riječka Crkva, *opskrbljena sredstvima spasenja koje je dao Krist, ali s našim lokalnim obilježjima*, bude inkarnirana u određeni prostor, koji nazivamo Riječka nadbiskupija.

Naše su posebnosti, ako se danas uopće može govoriti da su samo naše, vrlo sekularizirana sredina te pluralno, multikonfesionalno i multietničko društvo. Ovo su obilježja, kojima je zacijelo moguće dodati i neka druga, u kojima je naša mjesna Crkva – u kojoj je *uistinu prisutna i djeluje jedna, sveta katolička i apostolska Kristova Crkva* – pozvana nastaviti svoje poslanje radosnog navještaja Isusa Krista, i to, kako ističe papa Franjo u spomenutom dokumentu, na dva načina: *u njezinoj brizi da naviješta Krista na drugim mjestima u kojima postoji veća potreba za tim... i u stalnom iskorku prema periferijama vlastitog teritorija odnosno novim društveno-kulturnim sredinama*, trudeći se – *u procesu razlučivanja, čišćenja i obnove – biti tamo gdje najviše nedostaje svjetla i života Uskrsloga*. I konačno, ovo nam je prilika da s cijelom Katoličkom Crkvom, koja sljedeće godine obilježava 2025. jubilarnu godinu od rođenja Isusa Krista s kojim je po-

vezana naša prošlost, koji želi biti dionik naše sadašnjosti i u kojemu je naša budućnost, kao *hodočasnici nade*, i u budućim godinama kao Riječka nadbiskupija nastavimo svoj povijesni hod vjere i naviještanja evanđelja.

Kako bismo na plodonosan način mogli živjeti ovu trostruku priliku koju nam nudi naš jubilej, pozivam nas da se tijekom ove pastoralne godine intenzivnije uključimo u molitvenu pripravu, na tragu poticaja koje smo s cijelom Crkvom dobili od pape Franje, koji je tekuću kalendarsku godinu proglasio *Godinom molitve*. Ova *Godina molitve* u našoj će nadbiskupiji trajati cijelu ovu pastoralnu godinu, odnosno sve do svetkovine sv. Vida 2025. godine, kad ćemo započeti svečano slaviti svoj biskupijski jubilej, 100. obljetnicu biskupskog sjedišta u Rijeci.

Pastoralnim, katehetskim i duhovnim inicijativama koje će se tijekom ove pastoralne godine događati na različitim razinama našeg crkvenog života, počevši od biskupijske razine pa do župnih, nastojat ćemo ponajprije u nama oživjeti želju da molitvom što više boravimo u Božjoj prisutnosti, da ga slušamo i klanjamo mu se. U tome nam mogu pomoći i formativno-molitveni susreti koji će se od početka ove pastoralne godine održavati u našoj katedrali i na koje su pozvani osobito vjernici grada Rijeke, dok će za one udaljenije ovi susreti biti izravno prenošeni putem mrežnih stranica i Youtube kanala Riječke nadbiskupije. Tako će ova kateheza o molitvi i praktični primjeri molitvenog života u njegovim najrazličitijim oblicima stići do svih onih koji osjećaju potrebu za vodstvom u molitvi i njezinim produbljanjem.

Kao Crkva koja se ostvaruje i živi u župnim zajednicama tu ćemo stvarnost moći

Ovo nam je prilika da s cijelom Katoličkom Crkvom, koja sljedeće godine obilježava 2025. jubilarnu godinu od rođenja Isusa Krista s kojim je povezana naša prošlost, koji želi biti dionik naše sadašnjosti i u kojemu je naša budućnost, kao *bodočasnici nade*, i u budućim godinama kao Riječka nadbiskupija nastavimo svoj povijesni hod vjere i naviještanja evanđelja.

produbljavati i dekanatskim formativnim susretima za članove župnih pastoralnih i ekonomskih vijeća tijekom siječnja i veljače sljedeće godine. Također i naša, već tradicionalna, korizmena hodočašća Čudotvornom križu sv. Vida odvijat će se u znaku otkrivanja ljepote i dubine molitve Gospodnje – Očenaša. Bit će to prilika i da molitvom učimo biti zahvalni za mnoge darove njegove ljubavi koje smo primili, primamo i koje ćemo primiti tijekom našeg životnog hodočašća, ali i da mu se, u skladu s Isusovim primjerom poslušnosti Božjoj volji u molitvi, i mi stavimo na raspolaganje te s njim i u njemu postanemo dar drugima i za druge.

Godinu molitve, kao i naš biskupijski jubilej, a s njima sve naše pastoralne planove i želje, u molitvi predajem Bogu, Milosrdnom Ocu, te stavljam pod zagovor Majke Božje Trsatske i sv. Vida, našeg nebeskog zaštitnika, koji nas i u novom stoljeću nastavljaju štiti svojim nebeskim zagovorom:

Bože, Milosrdni Oče, čiji je naum spasenje cijeloga ljudskog roda, udijeli obnovljeni dar Duha Svetoga našoj Riječkoj nadbiskupiji u prigodi spomen-slavlja stote obljetnice njezina ustanovljenja u gradu Rijeci.

Neka nas Duh Sveti nadahnjuje i prati u nasljedovanju tvoga Sina i našega Gospodina Isusa Krista kako bismo, razlučujući znakove vremena u duhu evanđelja, mogli pronaći odgovore na pitanja i potrebe ljudi našega vremena i svog poslanja te u sestrijskoj i bratskoj ljubavi svima kojima smo poslani nastaviti biti i ostati znak i sredstvo prisna zajedništva s tobom i jednih s drugima.

Majko Božja Trsatska, moli za nas!
Sveti Vide, moli za nas!

U Rijeci na blagdan Male Gospe, 8. rujna 2024.

U Kristu vam odani vaš
Mate Uzinić, nadbiskup

Molitveni susreti u Godini molitve

Najavljujući program kateheze i molitve u riječkoj katedrali i susrete koji će se svaka dva tjedna održavati sve do došašća, vikar za pastoral Mario Gerić istaknuo je kako moliti znači imati sigurnost objektivne prisutnosti Božje u životu vjernika.

U riječkoj katedrali sv. Vida 16. rujna započeli su formativno-molitveni susreti u Godini molitve Riječke nadbiskupije. Prvi je susret predvodio bibličar Tomislav Zečević, koji je govorio o molitvi u Bibliji te okupljene uputio kako s Biblijom moliti.

Vikar za pastoral Mario Gerić u uvodnim riječima prvog od šest planiranih susreta objasnio je kako se oni odvijaju u Godini molitve, koja je u rujnu započela u Riječkoj nadbiskupiji kao priprema za proslavu riječkog jubileja, 100. obljetnice otkako je grad Rijeka postao sjedište biskupije. Sve to događa se i u Godini molitve opće Crkve koja je započela početkom kalendarske godine pod geslom Hodočasnici nade.

„Papa Franjo proglasio je Godinu molitve u vidu pripreme na Veliki jubilej 2025. godine smatrajući molitvu najboljom pripremom za proslavu jubileja, ali i za postizanje cilja da možemo biti hodočasnici i pronositelji one prave, istinske i autentične kršćanske nade u ovome svijetu. Nade koja nije utemeljena na nekom naivnom optimizmu nego je plod i rezultat svijesti Božje prisutnosti i djelovanja u našim životima.“ Uvodeći u prvi susret o molitvi u Bibliji, podsjetio je na to da i Papa potiče na molitvu sa Svetim pismom. „Takva je molitva novo utjelovljenje Božje riječi u naše životne situacije. Kada molimo s Biblijom, postajemo svetohranište u kojem Božja riječ želi prebivati“, rekao je Gerić najavljujući temu prvog formativno-molitvenog susreta.

jući temu prvog formativno-molitvenog susreta.

Profesori Zečević katehezu je započeo čitajući Bibliju, točnije molitvu Oče naš, koju je Isus naučio učeničke. U svom se predavanju osvrnuo i na niz drugih molitvi u Svetom pismu. Posebno je spomenuo psalme koji su, svaki svojom tematikom, primjenjivi u različitim životnim situacijama.

No istaknuo je kako je i samo čitanje Biblije zapravo molitva. „Riječ Božja, ako je čitamo kao vjernici, nikada zapravo nije samo čitanje. Svaki put kada je čitamo, ako smo predani Bogu, onda i molimo. Riječ Božja i ne bi trebala biti samo pročitana riječ nego i molitva. Sveto pismo jest knjiga vjere i knjiga molitve.“ Okupljene je stoga uputio i kako čitati Bibliju. Preporučio je da to ne bude redom, od početka prema kraju, nego da je bolje slijediti dnevna liturgijska čitanja. Ona su tematski povezana i pokazuju kontinuitet, da Bog u Isusu Kristu, u Novom zavjetu, ispunjava obećanja iz Starog zavjeta. Drugi je način tematski, u kazalu pronaći temu i čitati dijelove Pisma koji o njoj govore. „Sveto pismo utjelovljena je riječ Božja, u njemu Bog progovara i daje nam sve što je bitno za naše spasenje, ali Bog želi i da se Sveto pismo utjelovi u našem životu, u našim riječima i djelima“, zaključio je Zečević.

Susret je emitiran uživo na Youtube kanalu Riječke nadbiskupije za sve koji su željeli sudjelovati, a nisu mogli doći u katedralu.

Piše:
Marko Medved

U Rimu je upravo u tijeku Drugo zasjedanje XVI. Redovne opće skupštine Biskupske sinode, koje će trajati do 27. listopada. Bit će ujedno i posljednje zasjedanje „Sinode o sinodalnosti“. Bez obzira na ishod, već pogled na dosadašnji put koji je Katolička Crkva prešla u vidu sinodalnosti omogućuje nam uvidjeti promjene koje su pokrenute. Doduše, to je znatno očitije u drugim zemljama negoli u našoj, ali uvjereni smo da će s vremenom sve jasnije biti da sinodalni način crkvenoga života nema danas alternativu.

Naime sve se više probija pogled na ekleziologiju Drugoga vatikanskog koncila koji u prvi plan stavlja Božji narod, a to znači i ponešto drugačiji pogled na Crkvu. Drugim riječima, iz zajedničkog iskustva sinodalnog procesa izranja svijest o drugačijoj crkvenosti, u kojoj sinodalnost nije samo metoda, nego konstitutivna bit Crkve, artikulirana i ostvarena na različitim razinama crkvenog života, organski povezanim među sobom, s misijskom Crkvom kao ciljem za kojim treba ići.

Nije to nikakva nova Crkva. To je, ustvari, razvoj koncilске ekleziologije ocrtane u drugom poglavlju konstitucije *Lumen gentium* posvećenom narodu Božjem. Taj mesijanski narod, čija je glava Isus Krist raspeti i uskrsli, 'nalazi se u položaju dostojanstva i slobode Božjih sinova, u srcima kojih stanuje Duh Sveti kao u hramu'. Iz ovoga proizlazi da, 'premda se neki po Kristovoj volji postavljaju kao učitelji i djelitelji tajna i pastiri za druge, ipak postoji među svima prava jednakost s obzirom na dostojanstvo i na djelovanje zajedničko svim vjernicima u izgradnji Kristova Tijela' (LG 32). Drugim riječima, dok sinodalni proces stavlja naglasak na pojam Božjega naroda, istodobno doprinosi dubljem razumijevanju koncilске teologije.

Od 1980-ih javlja se sve veće zaziranje od pojma Božjega naroda. Tijekom pontifikata Ivana Pavla II. i Benedikta XVI. napuštanje tog pojma dodatno se učvrstilo. Kardinal Ratzinger je 1985. u knjizi „Razgovor o vjeri“ izrazio strah da bi pojam Božjega naroda mogao Crkvu dovesti do „nazadovanja, a ne napredovanja“, svodeći je na „sociološku i političku“ dimenziju kolektivističke prirode. Pismo *Communio notio*, objavljeno 1992., također navodi da je opća Crkva ontološka i pretpostojeća stvarnost u usporedbi s mjesnim Crkvama. Gledajući

Ključno je prihvatiti pojam Božjega naroda

U Sinodi se približavamo – gotovo hodajući na prstima – nadnaravnom osjećaju vjere svih krštenih muškaraca i žena, s poštovanjem punim zebnje onih koji znaju da se nalaze na 'svetoj zemlji'. Pastiri, naime, ne donose na Sinodu sami sebe, nego donose glas svojih Crkava, čiji su – snagom svoga ređenja – legitimni predstavnici.

taj unutarcrkveni proces, jasnije nam je zašto danas u Hrvatskoj i izvan nje nova ekleziološka prekretnica tijekom Sinode o sinodalnosti u nekim kontekstima izaziva jak otpor ili ravnodušnost. Tek nakon gotovo trideset godina, s Franjinim pontifikatom, kategorija Božji narod ponovo će izroniti na površinu i zadobiti na važnosti. Iz tog razloga svaka ocjena sinodalnog procesa koji je u tijeku (2021. – 2024.), kako u smislu njegova prihvaćanja tako i otpora ili odbijanja, ne može se tumačiti izvan ovog uzburkanog crkvenog konteksta, koji je promijenio koncilsku hermeneutiku od 1980-ih nadalje.

Sinoda o sinodalnosti obnavlja, pojača u sazrijevanju i počinje artikulirati ekleziologiju naroda Božjega na razini opće Crkve. To je donijelo novu ekleziološku prekretnicu. Naime Sinoda je omogućila povratak kategorije naroda Božjega u Crkvu, i to zahvaljujući iskustvu katoliciteta u međudjelovanju mnogih Crkava i boljeg razumijevanja „krštenja... [iz čega] proizlazi mistični, dinamički i zajednički identitet naroda

Božjega“. Instrumentum laboris za Sinodu u listopadu 2024. razmatra ovaj aspekt i objašnjava kako je „sinodalni proces razvio svijest o tome što znači biti Božji narod okupljen kao 'Crkva iz svakog plemena, jezika, naroda i nacije', koji svoj put prema Kraljevstvu živi u različitim kontekstima i kulturama. Narod Božji jesu ustvari subjekti zajednice koji prolaze kroz stupnjeve povijesti spasenja na putu prema punini. Narod Božji nikad nije zbroj krštenika, nego 'Mi' Crkve, zajednica i povijesni subjekt sinodalnosti i poslanja.“

Valja podsjetiti čitatelja da je Crkva u različitim povijesnim razdobljima samu sebe različito razumijevala. Samoshvaćanje crkvenosti mijenjalo se tijekom vremena. Rimská je škola sredinom 19. st. promicala prvenstveno Pavlov pojam „Tijela Kristova“. Ekleziologija „Mističnog tijela“, na koju se tijekom Prvog vatikanskog koncila (1869. – 1870.) još uvijek gledalo sa sumnjom, tek od Lava XIII. i Pija X. postupno nailazi na naklonost crkvenoga učiteljstva da bi službeno prihvaćanje dočekala 1943. godine u

skupštine Biskupske sinode

enciklici Pija XII. *Mystici Corporis*. Nakon Drugog svjetskog rata egzegeza je doprinijela ekleziologiji Božjeg naroda. Značajan doprinos došao je iz patristike, a to pokazuje čak i doktorska disertacija mladog Josepha Ratzingera posvećena narodu i domu Božjem kod sv. Augustina.

Sve u svemu, ekleziologija se razvija i mijenja u vremenu. U povijesti su se javljali alternativni ekleziološki modeli, otkrivajući spremnost teologa da se ne fosiliziraju isključivo na jednoj slici i dopuste nove aspekte i naglaske. Tako je i danas s pojmom Božjeg naroda, koji je na Drugom vatikanskom koncilu dobio mjesto koje mu pripada, ali je potom bio napušten da bi ga se danas ponovno valoriziralo.

Sinoda je omogućila povratak kategorije naroda Božjega u Crkvu, i to zahvaljujući iskustvu katoliciteta u međudjelovanju mnogih Crkava i boljeg razumijevanja „krštenja... [iz čega] proizlazi mistični, dinamički i zajednički identitet naroda Božjega“.

Nakon 1968., odnosno tijekom sedamdesetih godina prošlog stoljeća, bilo je i ideoloških čitanja toga pojma u nekim dijelovima svijeta i Crkve. Zbog toga se, barem od osamdesetih godina naovamo, kako u crkvenom učiteljstvu tako i u teologiji, počelo favorizirati ekleziologiju *communija*. Radilo se također o drevnom teološkom pojmu koji se u crkvenom kontekstu postkoncilskog vremena 70-ih i 80-ih godina percipiralo manje opasnim od slike Božjeg naroda. Vrlo često preferiralo se prvo poglavlje *Lumen gentiuma* (posvećeno Crkvi kao otajstvu) nauštrb poglavlja o Božjem narodu (*De Populo Dei*).

Kao što je u svome članku objavljenom u zborniku radova *Teologija u dijalogu* (ur. Branko Jurić, Vjeran Martić i Bruna Velčić) u izdanju Riječke nadbiskupije, Dubrovačke biskupije i Kršćanske sadašnjosti 2023. napisao generalni tajnik Sinode kardinal Mario Grech, „Sinodalno savjetovanje' Božjega naroda ne može se svesti na ispitivanje javnog mnijenja, uz sve rizike manipulacije javnim mnijenjem, kao što je tipično za političke sustave koji se temelje na predstavništvu. Umjesto toga u Sinodi se približavamo – gotovo hodajući na prstima – nadnaravnom osjećaju vjere svih krštenih muškaraca i žena, s poštovanjem punim zebnje onih koji znaju da se nalaze na 'svetoj zemlji'. Pastiri naime ne donose na Sinodu sami sebe, nego donose glas svojih Crkava, čiji su – snagom svoga ređenja – legitimni predstavnici.“ S tim mislima pratimo „Razgovor u Duhu“ koji se u listopadu mjesecu događa na Sinodi biskupa u Rimu.

Program drugog zasjedanja Biskupske sinode

U Tiskovnom uredu Svete Stolice 16. rujna predstavljen je program drugoga zasjedanja XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode koje će se održati u listopadu ove godine. Prije zasjedanja predviđeno je pokorničko slavlje koje će predvoditi Papa, uz svjedočanstva tri žrtve zlostavljanja, rata i ravnodušnosti prema migracijama. Među novostima su četiri foruma koja će biti otvorena za javnost. Ponovno će biti prisutna dva biskupa iz Kine.

Sinoda je vrijeme molitve, „nije kongres“, nego „crkveni skup koji moli“, ona je vrijeme slušanja Riječi Božje i Duha, ali i prilika da se izmoli Božji oprost grijeha Crkve. Tako je kardinal Mario Grech, generalni tajnik Biskupske sinode, na konferenciji za novinare održanoj 16. rujna, u Tiskovnom uredu Svete Stolice predstavio drugo zasjedanje XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode koje će se održati u Rimu od 2. do 27. listopada, podsjećajući da je papa Franjo, na otvaranju Sinodalnog puta 9. listopada 2021., istaknuo da je Duh Sveti protagonist Sinode. Pročelnik Dikasterija za komunikaciju Paolo Ruffini, predsjednik Povjerenstva za informiranje na Sinodi, uveo je u izlaganja koja su ilustrirala sinodu.

DUHOVNA OBNOVA I POKORNIČKO BDIJENJE

Kardinal Grech je pojasnio da će ovom drugom i posljednjem zasjedanju Sinode o sinodalnosti, kao i prvom, prethoditi dva dana duhovne obnove, 30. rujna i 1. listopada u Vatikanu, vođene meditacijama oca dominikanca Timothyja Radcliffea i benediktinke majke Ignazije Angelini, koji će predvoditi i molitvu tijekom održavanja Sinode, zajedno s kamaldolijanom ocem Matteom Ferrarijem, odgovornim za liturgije, i redovnicima iz Camaldolija.

Novost će ove godine biti pokorničko bdjenje u utorak 1. listopada navečer, u bazilici svetoga Petra, koje će predvoditi papa Franjo. Bdjenje će biti moguće pratiti putem vatikanskih medija, a otvoreno je svima, osobito mladima, jer – kako je rekao kardinal – njima je povjerena poruka Crkve, ali i zato što mladi trpe zbog naših grijeha i grijeha Crkve, dodao je generalni relator sinode, luksemburški nadbiskup kardinal Jean-Claude Hollerich. Tijekom bdjenja bit će iznesena tri svjedočanstva osoba koje su pretrpjele grijeh zlostavljanja; ratni grijeh i grijeh ravnodušnosti pred dramom sve većega fenomena migracija. Potom će uslijediti ispovijed nekih grijeha kako bismo se prepoznali kao dio onih koji su propustom ili djelovanjem postali uzrok patnje, odgovorni za zlo koje trpe nevini i bespomoćni – objasnio je kardinal Grech.

ČETIRI TRIBINE OTVORENE ZA SVE

Druga će novost biti četiri teološko-pastoralne tribine otvorene za sve, također i za novinare akreditirane pri Tiskovnom uredu Svete Stolice. Svaka će se tribina baviti relevantnom temom s ekleziološkoga gledišta, povezanom sa sadržajem pripremnog dokumenta *Instrumentum laboris* – istaknuo je monsinjor Riccardo Battocchio, posebni tajnik XVI. redovne opće skupštine Biskupske sinode – a u njima će sudjelovati teolozi, biskupi te osobe uključene u biskupska zasjedanja, s kojima će biti moguće razgovarati.

BROJEVI SINODE

Kardinal Hollerich govorio je potom o popisu sudionika drugoga zasjedanja Sinode precizirajući da nema velikih promjena u odnosu na prvo zasjedanje. Broj članova, odnosno onih koji imaju pravo glasa, jest 368, od kojih njih 96 nisu biskupi. Posebnih je gostiju 8, a broj bratskih izaslanika, što je još jedna novost, povećan je s 12 na 16. Papa Franjo je dopustio da se njihov broj poveća s obzirom na velik interes koji su sestrinske Crkve pokazale za ovaj sinodski put – rečeno je na predavljanju. Kardinal Grech je potom potvrdio, kao i prošle godine, nazočnost dva biskupa iz Kine.

Nathalie Becquart, dotajnica Biskupske sinode

Slušanje otvara prostor za promjenu

Ključ je zapravo otvoriti mjesta za međusobno slušanje, što će otvoriti međusobnu transformaciju. Jasno, to često nije lako. Jer ako stvarno živimo sinodalnost, to je otvoren kreativan put, nije unaprijed napisan, radi se o učenju zajedničkog putovanja sa svim našim razlikama.

Razgovarala: Ana Marčinko

S. **Nathalie Becquart**, XMCJ, dotajnica je Biskupske sinode. Rođena je u Fontainebleauu 1969. godine. Najprije je 1992. godine diplomirala poduzetništvo u Parizu (1992.), potom se, tri godine kasnije, pridružuje Misionarkama Krista Isusa. Studirala je filozofiju, teologiju i sociologiju. Od 2019. radi na Biskupskoj sinodi kao savjetnica. Papa Franjo ju je 6. veljače 2021. imenovao podtajnicom, čime je postala prva žena s pravom glasa na Sinodi.

U intervjuu za Polis.ba sa sestrom Nathalie razgovarala je **Ana Marčinko**.

ko. Glavna tema razgovora vezana je uz sinodalnost, put unutarnje preobrazbe i reforme kojim ide Katolička Crkva. Bilo je govora još i položaju žena u Crkvi, papi Franji, dijalogu s pripadnicima drugih religija... Razgovor se odvijao u sklopu ovogodišnjih Mediteranskih teoloških susreta posvećenih dijalogu kršćana i muslimana.

■ **Hvala što ste došli u Hrvatsku na naše Mediteranske teološke susrete i na Vašoj podršci i spremnosti da podijelite svoje**

iskustvo sa studentima. Trenutno pripremate drugo zasjedanje XVI. Redovne opće skupštine Biskupske sinode, a nedavno je objavljen radni dokument, „Instrumentum laboris“. Već smo dvije godine u sinodalnom procesu i događaju se neke nove stvari u Crkvi. Što očekujete u ovoj godini i koje su se dobre stvari dogodile u posljednje dvije godine?

Govorim iz svoje pozicije koja je u službi sinodalnog procesa, a to je proces uzajamna slušanja, slušanja Duha Svetoga i razlučivanja puta naprijed za Crkvu na koji nas Duh Sveti poziva. Nemam nikakva druga očekivanja osim da iskusimo drugo zasjedanje, kao što je bilo i prvo, kao stvarno iskustvo Duha. Mislim na duhovno iskustvo, crkveno iskustvo, što je također i ljudsko iskustvo. Tijekom prvog zasjedanja bilo je lijepo jer sva su ta slušanja, posebno za okruglim stolom sinodalnom metodom, koju nazivamo razgovor u Duhu, doista donijela radost, misionarski poticaj i nadu da se put nastavi. Stvarno se nadam da će i drugo zasjedanje biti takvo. Vidim u tome i jedno sazrijevanje jer je sinodalnost proces koji započinje od naše stvarnosti s konkretnim ljudima. I to je postupan proces kojim se ide korak po korak. Crkva danas uči sinodalnost, ili pokušava učiti, a to je učenje djelovanjem. Dakle nadam se da ćemo se svim ovim iskustvom od listopada 2021. godine okoristiti.

■ **Druga skupština najavljena je i kao posljednja o temi sinodalnost Crkve. Koji su ciljevi i očekivanja od ove druge skupštine koja je upravo započela?**

Moramo imati na umu da su dva zasjedanja u Rimu zapravo jedan korak u mnogo širem i dužem procesu koji pokušava uključiti sve. Za drugu skupštinu cilj je postići konsenzus, zajedno tražiti istinu, zajedno razlučivati. Osim toga, cilj je narednog zasjedanja iznijeti prijedlog Papi, jer Sinoda je Papino savjetodavno tijelo. Stoga nam je cilj na kraju izraditi nacrt završnog dokument koji će biti povjeren Papi s konkretnim prijedlozima. A „Instrumentum laboris“ zapravo je taj radni dokument koji će biti temelj naše zajedničke rasprave i razlučivanja. Mora otvoriti raspravu i mislim da će to i učiniti. Rasprava je zapravo već i otvorena. Ali nadam se da ćemo iz sveg tog slušanja, dijaloga i molitve, jer je molitva u središtu Sinode, doći do nekih konkretnih prijedloga, do svojevrstna konsenzusa.

Ali u isto vrijeme najvažnije je da Sinoda neće završiti krajem listopada. Ova će faza završiti, ali onda sav taj sinodalni proces ostaje u službi sinodalnog obra-

ćenja Crkve za koje treba vremena, to je proces koji traje. Dakle najvažnije je da se sinodalna dinamika održi živom na svim razinama Crkve, a posebno na lokalnoj razini, u mjesnim Crkvama. Zato sam ovdje i puno putujem. Naime mi u Vatikanu radimo što možemo i to je važno, no za mnoštvo stvari i kako biste prigrlili „malu sinodalnost“, ne morate čekati neku odluku iz Rima. Na svima je da donesu sinodalne odluke i da ih provedu te se otvore tom novom sinodalnom stilu zajedništva, kao krštena braća i sestre u Kristu, zajedno nastavljajući poslanje Crkve.

■ **U mnogim dijelovima svijeta ipak postoje nedoumice glede ovog procesa. Neke su zemlje ili neke mjesne Crkve otvorenije, druge manje otvorene. Budući da smo uskoro na 60 godina od završetka Drugog vatikanskog koncila, uočavate li da mjesne Crkve koje nisu dovoljno afirmirale Koncil imaju više poteškoća sa sinodalnošću? Koje su glavne teme i glavna pitanja koja apostrofiraju oni kojima je sinodalnost problematična?**

Sinodalnost je vizija Crkve kao Božjeg naroda na putu, koji zajedno putuje u povijesti, u različitim kontekstima, kulturama, društvima. Dakle ne radi se o nekakvoj apstraktnoj idealističkoj viziji Crkve „na Mjesecu“. Radi se o lokalnim Crkvama koje se nalaze u svom kontekstu, u svojoj kulturi, u svojoj povijesti. Tijekom svojih posjeta mnogim kontinentima vidjela sam kako je svaka mjesna Crkva, premda dio Katoličke Crkve, u velikoj mjeri oblikovana svojom konkretnom poviješću, društvom, kontekstom i kulturom. A one su toliko raznolike. Ova Sinoda to stvarno ističe, to je neka vrsta škole ili procesa učenja o tome kako možemo biti ujedinjeni kao globalna Crkva sa svom tom raznolikošću, posebno kulturnom. Vidjela sam da postoje velike razlike, na primjer između vrlo starih Crkava koje imamo u Europi, pa tako i ovdje u Hrvatskoj, gdje evanđelje dolazi u vrijeme rane Crkve, i onih koje su mlade. Znamo da je u prvom tisućljeću stil Crkve zapravo bio kolegijalan, sinodalan, ali onda smo iz mnogih političkih i povijesnih razloga, u koje sad neću ulaziti, razvili način da budemo Crkva koja je vrlo institucionalna, juridička, vrlo klerikalna. Sada vraćamo ovaj stil rane Crkve koji je sinodalnost, što je konstitutivna dimenzija Crkve i plod Drugog vatikanskog koncila.

Volim citirati teologa iz Australije Ormonda Rusha, koji je jedan od naših stručnjaka na Sinodi i koji kaže da je sinodalnost „Drugi vatikanski koncil u malom“. Dakle ono što radimo nije ništa drugo nego pokušaj da se što više implementira vizija Koncila koju su isticali svi pape od Pavla VI., Ivana Pavla II., pape Benedikta do pape Franje. Svi pape istaknuli su da je Drugi vatikanski koncil naš putokaz. Dakle u Katoličkoj Crkvi to nije stvar izbora ili opcije.

Koncil je temeljna prekretnica i orijentir, naš putokaz. No način na koji implementiramo Koncil drugačiji je ovisno o povijesti. U tom smislu zanimljivo mi je bilo prošle godine na kontinentalnom susretu u Oceaniji, gdje su bili prisutni svi tamošnji biskupi. Neki od njih došli su s malih otoka usred ničega u Tihom oceanu, gdje je evangelizacija započela tek nakon Koncila. Tako su oni odmah započeli na način da budu Crkva s vizijom Koncila. Nakon toga otišla sam u

Jedno prekrasno iskustvo sinodalnosti imali smo u Rimu krajem travnja ove godine. Primijetili smo kako su ponekad svećenici oni koji imaju najviše poteškoća sa sinodalnošću, pa smo organizirali međunarodni susret za župnike, sa svećenicima delegatima iz svih biskupskih konferencija. Na početku ih nije bilo previše entuzijastičnih. Ali u ta je tri dana, doživljavajući među sobom ovaj sinodalni stil, nastala velika radost. Vratili su se toliko puni entuzijazma da sada to iskustvo ponavljaju u svojim zemljama. To su iskustva koja otvaraju. Pokušajte uključiti druge i sve će ići korak po korak.

Libanon na kontinentalni susret Bliskog istoka. Tamo su pak istočne Crkve, čija povijest seže u početke kršćanstva. Dakle jako je različito kada imate tako dugu povijest, ili ako ste tek započeli evangelizaciju nakon Koncila.

Primijetila sam također da su mnoge mlađe Crkve razvile model koji se temelji na onome što nazivaju malim kršćanskim zajednicama ili temeljnim zajednicama. U njima se okupljaju laici, mole nad Božjom riječi, zajedno razlučuju, imaju katehiste laike koji imaju vrlo važnu ulogu kao vođe zajednica. Oni koji su oblikovani na taj način lakše prihvaćaju

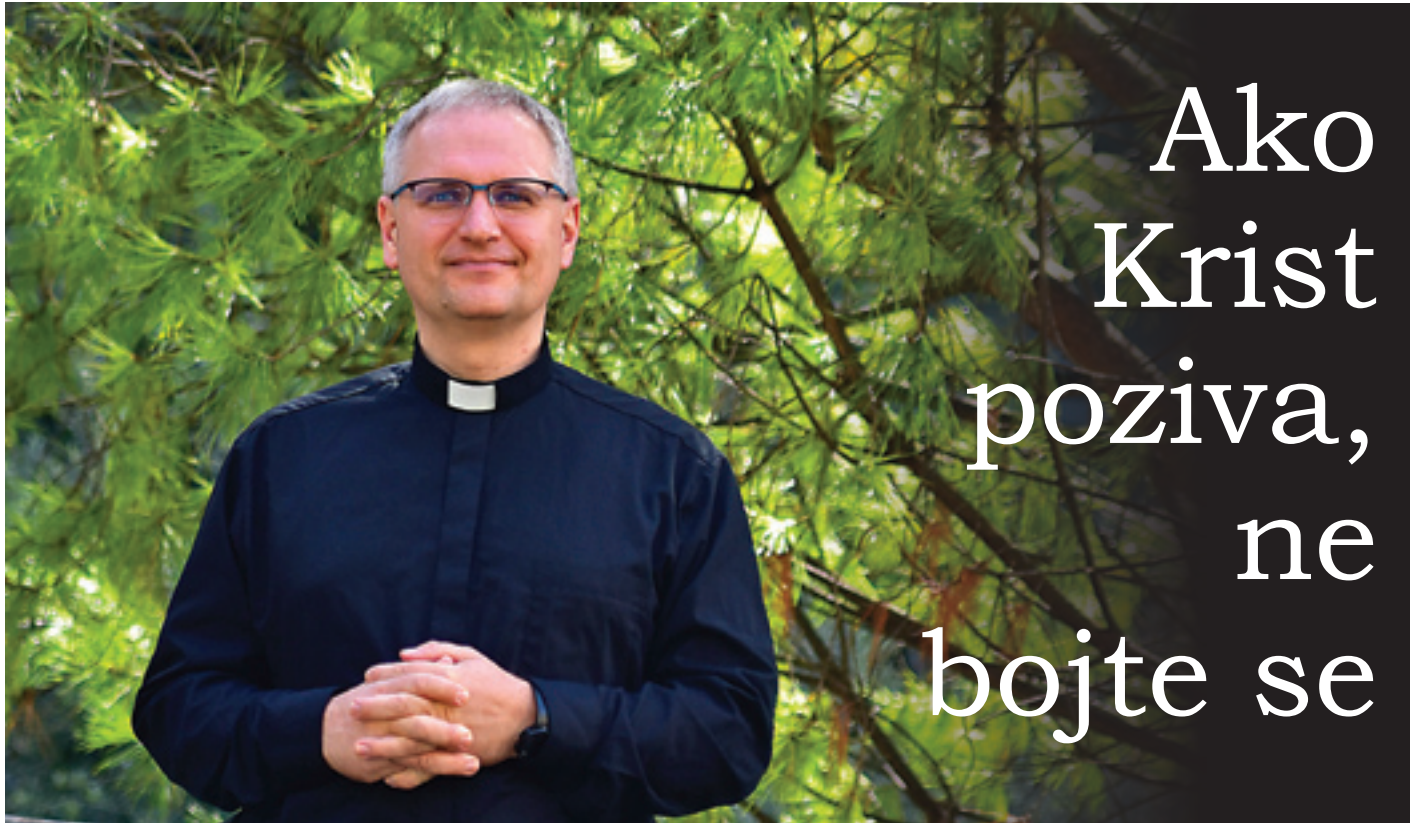
sinodalnost. No zanimljivo je da u svakoj kulturi postoji sjeme sinodalnosti, a postoje i prepreke. Nitko ne živi već savršenu sinodalnost. Pa čak i ovdje, možete pokušati vidjeti, gledajući unatrag na svoju povijest, na stvarnost Crkve, društva, što su sjemenke sinodalnosti i temelji koji mogu pomoći sinodalnosti da raste, a što su prepreke.

■ **Koliko vam je poznata situacija Crkve u Hrvatskoj i na koji način provoditi sinodalnost?**

Koliko mi je poznato, postoje velike razlike između načina na koje je došlo do recepcije Drugog vatikanskog koncila u zapadnim zemljama i u istočnim zemljama Europe zbog komunizma. Svakako, ne možete potisnuti povijest. Ali u isto vrijeme činjenica je da u vašoj zemlji ima mnogo laika koji se bave teologijom, što nije slučaj u mnogim drugim zemljama, gdje imaju samo svećenike ili ponekad nekoliko časnih sestara koji su teološki obrazovani. Vi pak imate mnoge laike koji podučavaju vjeronauku u školama, imate laike koji su već obučeni i osnaženi, koji već imaju razne odgovornosti. To je također sjeme sinodalnosti jer sinodalnost je odgovornost svijui.

Radi se o temeljnoj odgovornosti koja počinje sa svakim od nas. Moramo shvatiti da svatko od nas ima svoju ulogu, moramo biti protagonisti. Dakle ne možemo govoriti o Crkvi u kojoj su razdvojeni oni, tj. biskupi, i mi. Ne, krštenjem smo dio Kristova tijela, ali postoji raznolikost karizama, vizija, i tako je od početka Crkve. Sinodalnost se širi kapilarno i to je učenje činjenjem. Tek kada sinodalnost stvarno doživite, možete je bolje razumjeti. I obično kada je isprobate, želite je i usvojiti, jer vidite plodove. I ja stvarno mogu svjedočiti o tome. Ali, kao i u drugim organizacijama, kada postoji poziv na promjenu, a sinodalnost je zapravo poziv na obraćenje, to nije lako.

Radi se o našem osobnom obraćenju i zajedničkom obraćenju. Dakle normalno je da postoje strahovi, otpori. To je savršeno ljudski. No pitanje je jesmo li vođeni našim strahovima ili onim što razlučujemo kao poziv Duha Svetoga. A sinodalnost je razlučena kao put da Crkva ispuni svoje poslanje i da bude vjerna, da bude ista Crkva kao na početku, ali u ovom kontekstu, u današnjem svijetu. Ako na to gledate samo izvanjski, možda ćete se bojati, i na neki način to je normalno. Ali ako stvarno riskirate da doživite sinodalnost, da slušate druge, vidjet ćete nešto posebno.

Ako Krist poziva, ne bojte se

**Dražen Volk,
svećenik
Riječke
nadbiskupije,
župnik
u gradu
Grobniku
i profesor,
zaređen
je prije 25
godina.
Mali jubilej,
srebrni kako
ga volimo
nazvati,
u uvijek je
prilika za
retrospektivu
s pogledom
unaprijed.**

■ **Kako se danas osjećate kao svećenik, je li svećenički put koji ste prošli bio onakav kakvim ste ga zamišljali?**

Kao svećenik osjećam se radostan jer svjedočim svakodnevno na koji način dragi Bog moje svećeničko služenje uklapa u živote ljudi s kojima se susrećem. Iskreno vjerujem da je 25 godina uloženi u svećenički poziv itekako vrijedilo truda i napora. Zaređen sam 1999. godine u sasvim drugim i crkvenim i društvenim okolnostima nego što ih danas proživljavamo, tako da je moj svećenički put ipak puno drukčiji nego što sam ga zamišljao.

■ **Jeste li oduvijek znali da ćete biti svećenik? Kako je Božji poziv sazrijevao u Vama, koje su Vam osobe pomogle u tome?**

Prije svoje 18. godine nisam nikada ni pomislio da bih bio svećenik. U srednjoj školi 1991. godine tek se počelo s nastavom vjeronauka, tako da sam, potaknut sadržajima koje sam slušao, počeo više razmišljati o vjeri. Ta razmišljanja dobila su svoj smjer prema svećeništvu na kraju moga srednjoškolskog obrazovanja. U konačnoj odluci najviše mi je pomogao tadašnji župnik Župe Presvetog Srca Isusova na Zametu u Rijeci p. Izidor Jedvaj, SI.

■ **Zaređeni ste kao svećenik Riječke nadbiskupije, no nakon toga neko vrijeme bili ste i redovnik Družbe Isusove. S obzirom na to da imate iskustvo življenja svećeničkog poziva na dva različita načina, možete ih iz prve ruke usporediti. Što vas je privuklo u isusovački red i redovnički život i zašto ste se ipak vratili među dijecezanske svećenike?**

Za redovnički poziv u Družbi Isusovoj odlučio sam se jer sam se htio više posvetiti intelektualnom radu i samim time intelektualnom aposto-

latu. Upravo ovaj potonji jedan je od pet glavnih apostolata Družbe Isusove. Nakon završetka doktorata u Riječkoj nadbiskupiji nisam imao ni minimalne uvjete za normalan intelektualni i profesorski rad, tako da bi ostanak u Rijeci za mene značio zakopavanje talenata. Privukla me je i isusovačka duhovnost, devet godina boravka u Družbi Isusovoj bilo mi je jedno veliko duhovno obogaćenje i sazrijevanje. Smatram da isusovačka duhovnost omogućava izrazito plodno uklapanje duhovnoga, intelektualnoga i pastoralnoga. U Riječku nadbiskupiju vratio sam se iz osobnih razloga, prije svega zbog brige za roditelje, koji sami žive u Rijeci.

Krist odricanje, koje je sastavni dio svećeničkoga poziva, nagraduje stostruko, u smislu bogatstva susreta, međuljudskih odnosa i ljubavi, koju kao svećenici primamo od vjernika.

■ **U Vašem svećeničkom vijeku prošli ste različite službe i mjesta na kojima ste djelovali. Gledano kronološki, koje su to bile službe?**

Prva služba nakon što sam zaređen za svećenika Riječko-senjske nadbiskupije bila je u Župi Sv. Križa u Ogulinu, gdje sam obnašao službu župnog vikara i katehete u osnovnoj i srednjoj školi od 1999. do 2000. godine. Nakon preminuća nadbiskupa Antona Tamaruta u lipnju 2000. godine preuzeo sam službu djelatnika u Ordinarijatu Riječke nadbiskupije, a kada je za riječkoga nadbiskupa imenovan dr. sc. Ivan Devčić, on me je imenovao za svog osobnoga tajnika. Tu službu obavljao sam osam mjeseci te me je nadbiskup Devčić u jesen 2001. poslao na poslijediplomski studij fundamentalne teologije u Rim pri Teološkome fakultetu Sveučilišta Gregoriana. Nakon šest godina studija doktorirao

sam u listopadu 2007. godine. Tijekom poslijediplomskoga studija bio sam cijelo vrijeme nastanjen u Papinskome hrvatskom zavodu sv. Jeronima u Rimu. Po završetku studija u Rimu nadbiskup Devčić imenovao me je župnim vikarom u Župi Sv. Križa na Srdočima u Rijeci. Nakon godinu dana dobio sam službu župnika Župe sv. Marka u Veprincu i započeo sam s radom na Teologiji u Rijeci u svojstvu profesora četiri predmeta iz područja fundamentalne teologije.

Tijekom 2011. odlučio sam se nastaviti svoj svećenički put kao redovnik Družbe Isusove te sam u jesen te godine ušao u novicijat Družbe Isusove u Splitu. Novicijat je trajao dvije godine, ali već sam u drugoj godini novicijata započeo s predavanjima filozofskih predmeta na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu, na Jordanovcu, koji vode redovnici isusovci. Tijekom osam godina boravka na Jordanovcu predavao sam devet filozofskih predmeta. Usporedo s tim od 2013. do 2015. predavao sam nekoliko teoloških predmeta i na Teološko-katehetskom odjelu Sveučilišta u Zadru. Uz profesorski rad na fakultetu sam bio zadužen za međunarodnu suradnju, a dvije godine bio sam i urednik znanstvenoga časopisa *Obnovljeni život*. Od pastoralnih zaduženja mogu istaknuti da sam godinu dana bio duhovnik Međunarodne katoličke zajednice u Zagrebu i u sklopu Studentskoga katoličkog centra Palma u Zagrebu imao sam susrete sa skupinom studenata i doktoranda o temi odnosa vjere i znanosti.

Po povratku u Riječku nadbiskupiju nadbiskup Devčić imenovao me je župnikom Župe BDM Karmelske na Donjoj Drenovi. Tu sam službu obnašao do ljeta 2022. godine, nakon čega me je nadbiskup Uzinić imenovao župnikom Župe sv. Filipa i Jakova u gradu Grobniku, što je i moja trenutna služba.

■ Kakav je život Crkve u Grobniku? Pomažu li župljani svom župniku, kako surađujete kao župna zajednica?

Život vjernika u Grobniku obilježen je pokušajima spajanja bogate tradicije koju Župa sv. Filipa i Jakova ima i suvremenih oblika pobožnosti, duhovnosti i crkvenoga života. Župa će iduće godine slaviti 920 godina postojanja. O svojim župljanima mogu reći samo najljepše jer su vrlo susretljivi i otvoreni za suradnju.

■ Zaređeni ste uoči podjele tada velike Riječko-senjske nadbiskupije na Riječku nadbiskupiju i Gospičko-senjsku biskupiju. S vama su ređena još trojica svećenika, dvojica od vas ostala su u tom pozivu. Dugo se već govori o krizi zvanja, svećenika je nešto manje, no ipak ih ima. Što biste poručili mladima koji razmišljaju o duhovnom pozivu?

Poručio bih mladima koji se odlučuju za duhovni poziv, ako ih Krist doista poziva, da se ne trebaju ničega bojati jer, kako stoji u evanđeljima, Krist odricanje, koje je sastavni dio svećeničkoga poziva, nagrađuje stotruko, u smislu bogatstva susreta, međuljudskih odnosa i ljubavi, koju kao svećenici primamo od vjernika.

■ Bili ste najbolji student riječke teologije u svojoj generaciji, logično je da ste kasnije nastavili akademski put i postali profesor. Možete li usporediti nove generacije studenata s kojima ste radili i današnje vrijeme u kojem žive u odnosu na razdoblje od prije 30 godina kada ste vi bili student?

Ono što je zamjetno drugačije u odnosu na razdoblje u kojemu sam ja bio student i sadašnjega razdoblja jest to što se, nažalost, opće znanje studenata prilično suzilo. Nadalje, pretjerano korištenje mobitela i interneta dovelo je do rastresenosti, a onda i do smanjenja sposobnosti dubinskoga čitanja tekstova i razmišljanja, tako da nije nimalo lako složnije teme iz filozofije i teologije prenijeti današnjim studentima. Ali kao i uvijek, postoje nadareni pojedinci, koji su pravi zaljubljenici u filozofske i teološke teme.

Razgovarao: Danijel Delonga

Svećenička skupština

Molitvom Trećeg časa i pozdravom riječkog nadbiskupa Mate Uzinića u Velikoj dvorani Nadbiskupskog doma u Rijeci započela je 16. rujna Svećenička skupština. Nadbiskup je potaknuo svećenike na sudjelovanje u upitniku koji provodi jedna udruga za ženska prava, a riječ je o iskustvima svećenika sa slučajevima nasilja nad ženama.

Nastavno na temu upitnika, voditelj Ureda za obitelj Ivan Nikolić istaknuo je da je Riječka nadbiskupija jedna od rijetkih biskupija u Hrvatskoj koja ima obiteljsko i bračno savjetovništvo, a čije usluge koriste i osobe iz drugih biskupija. Najavio je programe koje će Ured provoditi u tekućoj pastoralnoj godini. Osobito je važna bila najava Nadbiskupijskog susreta obitelji koji će se održati 17. svibnja 2025. god.

inicijativama za obilježavanje Jubilejske godine 2025. (Hodočasnici nade) i pripremne Godine molitve, ujedno i proslave 100. godišnjice uspostave Riječke biskupije, govorio je vikar za pastoral Mario Gerić. Naputke o predstojećim izborima za dekane svih dekanata Riječke nadbiskupije, predstavio kancelar Goran Žan Lebović Casalonga.

Svećenike su na suradnju, u prvom dijelu skupa pozvale djelatnice nadbiskupijskog Caritasa, ravnateljica Marijana Medanić i djelatnica u socijalnoj službi Lorena Lapenda, predstavljajući projekte za novu pastoralnu godinu.

Od ostalih tema razgovaralo se o formaciji akolita i lektora te trajnih đakona kao i o potrebi većeg angažmana vjernika laika u župnom pastoralu i katehezi. O kršćanskoj inicijaciji odraslih osoba pozitivna iskustva iznio je povjerenik Josip Pende.

Na kraju, o pastoralu duhovnih zvanja govorio je povjerenik, generalni vikar Riječke nadbiskupije i moderator ove Svećeničke skupštine Mario Tomljanović. Stavljajući se na raspolaganje župnicima, a osobito mladima koji razmišljaju o svećeničkom pozivu, najavio je da će nedjeljama služiti mise u nekoj od župa Riječke nadbiskupije nakon kojih će održavati susrete s mladima. Riječka nadbiskupija trenutno ima petoricu bogoslova, trojicu u Padovi i dvojicu u Rimu, a uskoro bi u Pripravničkom sjemeništu u Rijeci trebala započeti priprema dvojice kandidata, poručio je Tomljanović.

S obzirom na to da se u javnosti često s predrasudama govori o svećenicima da 'tjeraju žene da ostaju sa zlostavljačem', 'da nisu na pravi način upućeni u ovu temu', a prelazi se preko činjenica da je upravo Riječka nadbiskupija prva otvorila sigurnu kuću (o.p. Dom sv. Ane, Caritasov dom za žene i djecu žrtve obiteljskog nasilja), Uzinić je potaknuo okupljene da ispunjavanjem upitnika daju drugačije svjetlo na tu temu od onoga kako se često u javnosti predstavlja.

Teološko-pastoralni seminar

Molitveni identitet kršćana

Molitva je poziv na promjenu čovjeka koji moli i poziv na zajedništvo s Bogom i bližnjim.

“Nauči nas moliti” bila je tema teološko-pastoralnog seminara za svećenike Riječke metropolije održanog 25. rujna u Nadbiskupskom domu u Rijeci. U Godini molitve, koju je papa Franjo želio kao pripremu za proslavu jubileja 2025. godine, svećenici, teolozi i vjernici laici poslušali su predavanja u kojima su predavači, ističući važnost molitve u životu vjernika, govorili o molitvi kao neizostavnom elementu identiteta kršćana. „Ovdje smo da bismo razmišljali o onome na što nas potiče Sveti Otac, o molitvi koja je temeljni čin kršćanskog izričaja vjere“, rekao je na početku susreta vikar za pastoral Riječke nadbiskupije i ravnatelj Metropolitanskog pastoralnog instituta koji je bio organizator susreta. Izrazio je nadu da će i ovaj seminar biti poticaj za produblјivanje vjere i obnavljanje žara za unošenje nade u svijet u kojem živimo. „Božja prisutnost u našem životu je izvor nade. To moramo podijeliti s drugima“, rekao je Gerić. Nadbiskup Mate Uzinić podsjetio je na nužnost molitve u vjerničkom poslanju istaknuvši kako je ona kisik duhovnog života.

Nikola Vranješ održao je predavanje pod naslovom „Hodočasnici nade – Hodočasnici u molitvi“ referirajući se na priručnik o molitvi, Dikasterija za evangelizaciju pod nazivom „Nauči nas moliti“, koji je objavljen kao pomoć u pripremi za proslavu Jubileja 2025. Naslov „Nauči nas moliti“ preuzet je iz molbe Isusovih učenika u Evanđelju po Luki i daje okvir za pripremu Crkve za Jubilej. Dokument koji je nadahnut naukom pape Franje ima za cilj ponuditi razmišljanja, upute i savjete za potpuniji život u dijalogu s Gospodinom i u odnosu s drugima. Vranješ je podsjetio je kako Papa ističe da je molitva intimni dijalog čovjeka s Bogom i proces sazrijevanja u vjeri, ali

istovremeno želi nadići taj individualizam i poziva na zajedništvo. „Papa tu vidi izazov, kako da molitva postane ono što povezuje svijet, a ne da bude bijeg od svijeta.“ Tako Papa upućuje poziv na molitveni život i istovremeno pastoralno djelovanje.

Ivan Stošić predstavio je sudionicima što Katekizam Katoličke Crkve govori o molitvi. Molitva u Katekizmu zauzima važno mjesto, ona je jedna od četiri temeljne teme kojima se katekizam bavi, uz ispovijedanje vjere, sakramente i življenje vjere prema Božjim zapovijedima. Katekizam o molitvi govori kroz prizmu Isusove molitve „Oče naš“, kojom je Isus odgovorio na molbu učenika „Nauči nas moliti.“ „Vidimo da tu Krist moli Oca zajedno s ljudima i da moli za ljude“, zaključio je Stošić.

O molitvi i teologiji govorio je karmelićanin Stipe Tomić. Istaknuo je kako je molitva temeljni čin vjere i mjesto produblјivanja teološke spoznaje. No i teologija je ta koja može davati smjernice o načinu i značenju molitve, učiti kako ispravno moliti. „Ljubav je temeljna motivacija“ rekao je Tomić objasnivši kako je važno pristupiti molitvi kao „razgovoru s nekim za koga znam da me voli“.

O molitvi kao važnom dijelu kršćanskog identiteta govorio je Mario Tomljanović. „Kršćanski identitet je živjeti za služenje. Isus je u tome naš model. Pokazuje nam kako uvijek biti na raspolaganju za dobro drugih.“ Podsjetio je i na

riječi pape Franje koji ističe da je glagol koji najbolje opisuje kršćanski identitet ‘primanje’. „Ne smijemo pasti u napast i pomisliti da je biti kršćanin zasluga. To je milost, primanje dara“, rekao je Tomljanović. Dodao je da je i molitva neizostavni dio kršćanskog identiteta jer duhovni

U raspravi je postavljeno i aktualno pitanje molitve na javnim mjestima te zašto su mišljenja o tome ne samo u društvu nego i unutar Crkve podijeljena. Predavači su odgovorili kako uvijek prije molitve treba preispitati je li ispravan molitveni stav, motivacija i nakana. Nadbiskup Uzinić zaključio je kako Isus primjerom pokazuje da molitvom ne treba mijenjati druge, nego molitva treba mijenjati onoga koji moli.

život ne može postojati bez povezanosti s vječnim. „Problem s moljenjem često ukazuje na problem vjere.“ Istaknuo je i kako identitet kršćana uključuje i povezanost sa svim ljudima. „Iz molitve ‘Oče naš’ proizlazi da je Bog naš otac, otac svijetu,“ rekao je Tomljanović.

O povezanosti molitvenog života i pastoralnog djelovanja svećenika govorio je Goran Žan Lebović Casalonga. Svećenicima je molitvu predstavio kao nezasluženu milost koja otvara spoznaju ljubavi, jača vjeru, pomaže ostati u ljubavi i prenositi je drugima. Molitva nije samo osobni odnos s Bogom nego i poziv na misionarenje, svjedočenje vjere među ljudima. Svećenike je pozvao da se molitvom osnažuju na svom putu suočavanja Kristu.

dd

Sakramenti i nedostojni službenici (I. dio)

Ovisi li učinak sakramenata o moralnom življenju svećenika? Ovo pitanje prilično je staro, ali uvijek aktualno i iskače gotovo svaki put kada se dogodi pojedina sablazan gdje službenici Crkve (bivši ili aktualni) žive životom ispunjenim teškim i brojnim skandalima.

Piše: Goran Žan
Lebović Casalonga

U proteklom smo broju izložili da je Bog tvorac i djelatelj sakramentalne milosti te uzdignuće čovječje naravi koje se po sakramentima događa. U ovom broju razmotrit ćemo nedostojne službenike sakramenata te djelovanje sakramenata s obzirom na njihovu nedostojnost.

NEDOSTOJNI SLUŽBENICI PREMA SV. TOMI AKVINSKOM

Ovo pitanje prilično je staro, ali uvijek aktualno i iskače gotovo svaki put kada se dogodi pojedina sablazan gdje službenici Crkve (bivši ili aktualni) žive životom ispunjenim teškim i brojnim skandalima. Nekako se uvijek uvlači sumnja u vjernike, ovisi li učinak sakramenata koje su od njih primili o njihovu moralnom življenju. To pitanje postavljalo se otprije, a zabludu da učinci sakramenata ovise o stanju čovjeka naučavali su već krivovjerci donatisti, a kasnije valdezi, sljedbenici Petra Valdesa, koji su prilikom pristupanja u puno zajedništvo Katoličke Crkve morali ispovjediti da vjeruju i u one sakramente koje podjeljuju svećenici grešnici. U *Sumi protiv pogana*, knjiga IV., poglavlje 77., anđeoski naučitelj sv. Toma Akvinski obrađuje ovu stvarnost pod nazivom *Zli službenici mogu dijeliti sakramente*. On upravo djelatelje sakramenata koji ne provode život u skladu sa svojim staležom naziva zlim službenicima te su stoga za sv. Tomu Akvinskoga takvi službenici oni koje bismo nazivali u pravom smislu – nedostojnima.

ODNOS SAKRAMENTA I VLASTI REDA

Sv. Toma kaže: „Iz prethodnih je razlaganja [o sakramentima pojedinačno op.a.] očito da službenici Crkve u primanju reda od Boga primaju neku moć da vjernicima dijele sakramente.“ Zatim slijedi sljedeće načelo: „Što stvar stekne posvećenjem, ostaje u njoj trajno; stoga se ništa što je jednom

posvećeno ne posvećuje ponovno. Prema tome vlast reda u službenicima Crkve ostaje trajno. Dakle ne dokida se grijehom. Dakle i grešnici, i zli, mogu dijeliti crkvene sakramente, samo ako imaju red. [...] Međutim ono što se vrši u sakramentima premašuje ljudsku sposobnost, kako je jasno iz prethodnoga [poglavlja op.a.]. Nitko dakle ne može dijeliti sakramente, koliko god bio dobar, ako ne primi vlast podjeljivanja. No čovjekovoj dobroti suprotni su zloća i grijeh. Dakle ni grijeh onoga koji je primio vlast ne priječi da ne bi mogao podjeljivati sakramente.“ Sv. Toma ukorjenjuje sveti red u Božje djelovanje te promatra svećenika kao posrednika koji nije tvorac već djelatelj Božjih otajstava.

POTVRDA NAUKA SV. TOME U VIĐENJU SV. TEREZIJE AVILSKE

U mističnom životu Crkve sv. Terezija Avilska u svojoj autobiografiji *Moj život* donosi jednu epizodu koja potvrđuje navedeno: „Idući jednom na pričest vidjeh duševnim očima mnogo jasnije nego tjelesnim dva vruga sasvim gadna oblika. Pričini mi se da rozima obuhvaćaju grlo siromašna svećenika. A svoga Gospodina vidjeh u spomenutom Veličanstvu u njegovim rukama u hostiji, što mi ju je baš htio pružiti. Vidjeh jasno da su te ruke njega vrijeđale i upoznah da je ona duša u smrtnom grijehu. O Gospodine moj, kako je strašno gledati tvoju ljepotu među tako gadnim likovima! Oni su bili pred tobom tako preplašeni i prestravljeni te bi bili, čini se, rado pobjegli da si im ti dopustio da odu. To me tako smuti te ne znam kako sam se mogla pričestiti, i veoma se prestrašili jer pomislih, kad bi

viđenje bilo od Boga, ne bi Njegovo Veličanstvo dopustilo da vidim zlo što je u onoj duši. Nato mi reče sam Gospodin, neka se molim za onoga svećenika. On je dopustio da ono vidim i da upoznam moć što je imaju riječi pretvorbe, te da Bog ne prestaje biti ondje, pa bio i najgori svećenik koji ih izgovara. Usto neka vidim njegovu veliku dobrotu, jer predaje se i u ruke svoga neprijatelja, a sve to za dobro moje i svih ljudi. Shvatih dobro da su svećenici kudikamo više dužni da budu dobri nego drugi; kako je strašno primati Presveti Sakrament nedostojno te koliko đavao gospodari duši kad je u smrtnom grijehu. To mi viđenje učini vrlo veliku korist i učini da spoznam što dugujem Bogu. Hvala mu dovijeka. Amen.“

Viđenje sv. Terezije Avilske gdje vidi kako dva đavla okružuju svećenika koji slavi sv. misu u smrtnom grijehu te snagu riječi pretvorbe koja se događa i tada.

SAKRAMENTI NIŠU DJELO ČOVJEKA VEĆ SE BOG SLUŽI ČOVJEKOM

Iz izloženoga vidimo da sv. Toma valjanost sakramenata sidri u Božjem djelovanju te da sakramenti ne gube svoju valjanost i temeljnu snagu zbog nedostojnih službenika. To potvrđuje i iskustvo sv. Terezije Avilske. U sljedećem nastavku razmotrit ćemo dalje ono što izlaže sv. Toma, ali i kakve učinke dobrota ili zloća imaju na one koji ih dijele i one koji ih primaju. Što to znači dijeliti sakramente dobro – kako kaže sv. Toma.

S kancelarom Riječke nadbiskupije Goranom Žanom Lebovićem Casalongom razgovarala je Helena Anušić.

Sveta Stolica, odnosno Dikasterij za nauku vjere, 19. rujna na konferenciji za novinare izjasnio se o temi „duhovnog iskustva Međugorja“. Međugorje je dobilo status „nihil obstat“, što znači da se dopuštaju i potiču crkvena hodočašća i pobožnosti u tom svetištu. No, Sveta Stolica nije iznijela stajališta o 'vidjelicama', nadnaravnim ukazanjima i porukama.

■ Što znači da je Međugorje dobilo kategoriju nihil obstat?

To znači da se ništa u navedenom sadržaju ne protivi katoličkoj vjeri, osobito u pitanjima vjere, tj. nauka i morala. U ovom konkretnom slučaju ova stvarnost nastavlja se normama koje je Crkva objavila 1978., a zatim opet na neki način opetovala u novim normama – što znači *pro nunc nihil obstat* (za sada ništa ne priječi). U tom smislu Crkva obavlja svoju dušobrižničku ulogu te prati određenu stvarnost i za sada ništa ne priječi niti dovodi do toga da je to opasno za vjernike. To nije apsolutna ili nepromjenjiva odluka, što ističe sam prefekt. To je odluka donesena na temelju svih dostupnih informacija, a opet malo je vjerojatno da će se u budućnosti i mijenjati.

■ Ovu odluku treba gledati u svjetlu novih normi za postupanje o nadnaravnim fenomenima koje je Vatikan donio u svibnju ove godine. One pretpostavljaju da duhovni plodovi svetišta mogu biti priznati i bez definiranja nadnaravnosti?

Tako je, stare norme iz 1978. smjele su na definiranje nadnaravnosti fenomena. To je pitanje jako složeno. Već su i tadašnje norme navodile: „s druge strane, moderni mentalitet i kritički zahtjevi znanstvenog istraživanja pokazuju poteškoće i gotovo nemogućnost da se izrazi sud s dostatnom brzinom, koji je u prošlosti bilo puno lakše donijeti tijekom istraga u ovakvim predmetima“. Slična stvar dogodila se s normama za kanonizacije. Primjerice, Crkva prati razvoj medicine i ono što je bilo u povijesti neizlječivo, a danas jest, zahvaljujući modernoj tehnologiji i uvjetima koje netko ima, ne može se odmah smatrati čudom nadnaravna podrijetla. U povijesnom trenutku 17. ili 18. stoljeća, izlječenje od nečega za što danas imamo lijek i modernu medicinu, puno se lakše moglo kategorizirati kao nadnaravno čudo vezano uz božansku intervenciju ili svetački zagovor.

Stare norme gledale su ipak donijeti određeni sud o ukazanjima na način da su bili mogući sljedeći ishodi: *constat de*

Svjetski fenomen s duhovnim plodovima

Foto: Radio postaja Međugorje

Iako prefekt Dikasterija ističe da ne ulazi u to jesu li to poruke Gospe ili nisu, ističe da je sadržaj potpuno katolički i da nije protivan vjeri i moralu. Ovdje se radi o djelovanju Duha na mnoge ljude koji su zahvaljujući susretu s Bogom i pobožnosti Gospi Kraljici Mira, u Međugorju dublje upoznali svoju vjeru.

supernaturalitate – utvrđena je nadnaravnost; *non constat de supernaturalitate* – postoji sumnja – nije potvrđeno ni nadnaravno ni nenadnaravno podrijetlo. U povijesti Crkve postojao je još jedan sud koji glasi *constant de non supernaturalitate* – nije utvrđena nadnaravnost ili, bolje, utvrđeno je da nema nadnaravnosti.

Treba imati na umu da je izjava *non constat de supernaturalitate*, tj. da nije moguće utvrditi nadnaravnost, bila obilježje prethodnih odluka mjesnih biskupa o Međugorju. To je za Dikasterij značilo sljedeće – da pitanje nije konačno zatvoreno, ali opet da nije pronađen ni ikakav predmet osuđujuće crkvene cenzure, ni u doktrini ni u duhovnim preporukama koje su ovom prilikom objavljene. Time kao da se želi reći da, čak i ako se pitanje nadnaravnosti ne može razjasniti, što se tiče poruka i doktrine ne postoji ništa vrijedno osude. Ovo je crkveni sud koji je ostao do danas.

Isto tako, nove norme koje su izišle ove godine mijenjaju stare norme iz 1978. te sud o nadnaravnosti stavljaju u nadležnost Sv. Oca. One sada samo jasno kažu: „Ne mora se očekivati pozitivno priznanje crkvene vlasti glede božanskog podrijetla pretpostavljenih nadnaravnih pojava“ (I, 11). U pravilu dakle „ni dijecezanski biskup, ni biskupske konferencije, ni Dikasterij neće izjaviti da su pojave nadnaravnog podrijetla i samo Sveti Otac može odobriti postupak u tom smislu“ (I, 23).

■ Što će ova izjava Dikasterija značiti za buduća hodočašća?

Dat će im sigurnost da duhovno iskustvo Međugorja, iako neobvezno, može biti sigurno od svake doktrinalne i moralne zablude te izgrađujuće za rast u vjeri. U tome vjernici dobivaju sigurnost da međugorski fenomen sam vrh Crkve, a ne samo mjesni biskup, prati na jedan nov i neposredan način.

Sam je prefekt Dikasterija rekao da je međugorski fenomen puno šira stvarnost od samih viđenja. U tom smislu možemo reći da je čak svjetski fenomen uz koji se vežu pozitivni duhovni plodovi.

Svakako, Crkva je s pratnjom utvrdila snažne pozitivne plodove i djelovanje Duha u mnogim ispovijedima, obraćanjima, zvanjima. Ako bismo sve to pripisali samo djelovanju fratara u Međugorju, mislim da ne bi bilo biskupa koji ih ne bi pozvao u svoju biskupiju da ožive vjerski život.

Naravno, i Dikasterij je svjestan da se u hercegovačkom kraju vjera kulturološki živi na jedan intenzivniji način, što uključuje i dobru evangelizaciju, katehizaciju i sakramentalni život, ali ovdje se radi o djelovanju Duha osobito na mnoge ljude koji su i izvan Međugorja, zahvaljujući susretu s Bogom i pobožnosti Gospi Kraljici Mira u Međugorju dublje upoznali svoju vjeru ili se vratili aktivnom vjerskom životu. To je nešto što se ne može lako zanemariti.

Projekt „U svom domu“ u okviru poziva „Zaželi – prevencija institucionalizacije“

Caritas u projektu za pomoć u kući

U Salonu Grada Rijeke 11. rujna održana je konferencija za novinare na kojoj je predstavljen projekt „U svom domu“ u okviru poziva „Zaželi – prevencija institucionalizacije“ za korisnike s prebivalištem na području grada Rijeke. Nositelj je projekta Grad Rijeka koji ga realizira u partnerstvu s Caritasom Riječke nadbiskupije. Među 70 korisnika usluge će primati 52 žene i 18 muškaraca, odnosno u projekt je uključeno 50 samačkih domaćinstava i 10 parova.

Na konferenciji su govorili riječki nadbiskup Mate Uzinić, ravnateljica nadbiskupijskog Caritasa Marijana Medanić i gradonačelnik Rijeke Marko Filipović.

Zaposleno je deset žena i koordinatorica projekta za koje je u rujnu održana edukacija u kojoj su im pomogle i patronažne sestre, kojima je zahvalila ravnateljica Caritasa.

Riječki nadbiskup Mate Uzinić izrazio je radost i zahvalnost Gradu i EU-u koji su omogućili realizaciju ovog projekta te posebno Caritasu Riječke nadbiskupije što je prepoznao da bi ovaj projekt trebao biti dio njihova poslanja. Ovaj projekt ne samo da prevenira ranije institucionalno zbrinjavanje

naših sugrađana starije životne dobi nego im i pomaže da mogu na dostojanstven način u svom vlastitom domu živjeti što je moguće duže, rekao je nadbiskup.

Projekt „Zaželi“ financiran je iz Europskog socijalnog fonda plus u iznosu od 450.000,00 eura. Grad Rijeka proračunom je osigurao još dodatnih 66.600,00 eura, rekao je gradonačelnik Marko Filipović podržavajući projekt za kojim se pokazala velika potreba u Rijeci.

Na konferenciji je bila i pročelnica Upravnog odjela za zdravstvo, socijalnu zaštitu i unapređenje kvalitete života Karla Mušković, koja je dodala da Grad u sklopu socijalnog programa i odluke o socijalnoj srbi omogućava građanima pravo na pomoć u kući i to je pravo koje koristi oko 100 osoba starije životne dobi.

Glavni je cilj projekta povećanje socijalne uključenosti i prevencija institucionalizacije ranjivih skupina pružanjem potpore i podrške u svakodnevnom životu starijim osobama i osobama s invaliditetom. Projektom će se korisnicima pomagati u njihovim domovima, npr. obavljanjem kućanskih poslova (pranje posuđa, pospremanje stambenog prostora, donošenje drva za ogrjev, organizacija pranja i glačanje rublja, nabava lijekova i drugih potrepština i dr.), kao i zadovoljavanjem drugih svakodnevnih potreba (pomoć u socijalnoj integraciji, posredovanje u ostvarivanju raznih prava, odlazak liječniku i dr.). Uz to, svaki će korisnik mjesečno dobiti paket kućanskih i higijenskih potrepština.

Otvorena vrata Doma za osobe s demencijom

U mjesecu posvećenom oboljelima od Alzheimerove bolesti i demencije, riječki Dom za osobe s demencijom 24. rujna održao je Dan otvorenih vrata želeći građanima približiti svoje djelovanje. „Nama su zapravo svaki dan otvorena vrata“, rekla je ravnateljica Kristina Klanac Badovinac istaknuvši kako Dom uvijek izlazi u susret onima koji ga žele posjetiti i pogledati što nudi svojim korisnicima.

Dan otvorenih vrata za posjet i podršku djelatnicima i korisnicima iskoristio je i riječki nadbiskup Mate Uzinić, te se zadržao i u razgovoru s korisnicima. Dom su tog jutra posjetili i predstavnici većine riječkih socijalnih ustanova, i svi su mogli osjetiti posvećenost korisnicima i mirnu obiteljsku atmosferu, te kao i građani više saznati o uslugama i programima doma. Dom je prije godinu dana, nakon kratkog prekida, nastavio svoje djelovanje pružanjem usluge cjelodnevnog boravka, a

Riječka nadbiskupija planira osposobiti ga i za prvotnu funkciju, pružanja usluge stacionarnog smještaja. Potvrdio je to ovom prilikom i nadbiskup objasnivši kako je stacionarno zbrinjavanje nužno za osobe u težem stadiju bolesti.

Nadbiskup Uzinić istaknuo je zadovoljstvo uslugom koju djelatnici pružaju korisnicima. „Dnevni boravak ima dvostruku ulogu: s jedne strane se radi s korisnicima i pomaže se, koliko je to moguće, usporiti proces bolesti, a s druge se strane pomaže obiteljima.“

Osnivač doma je Caritas Riječke nadbiskupije, smješten je u nadbiskupijskoj zgradi u susjedstvu crkve sv. Ćirila i Metoda na Sušaku. Prema riječima ravnateljice Doma Kristine Klanac Badovinac, kapacitet cjelodnevnog boravka je 15 korisnika, a od kada je 30. listopada 2023. otvoren gotovo je stalno popunjen, pa i sada.

„PUN PIJAT“ ljubavi za Prihvatilište

Riječki je Korzo u subotu 7. rujna po treći put bio u znaku humanosti i gastronomije. „Pun pijat“ za Prihvatilište za beskućnike „Ruže sv. Franje“ okupio je poznatu ekipu riječkih kuhara koji redovno sudjeluju u ovoj akciji – Dalibora Hokija Horvata, Kristijana Kozmića, Arna Rusicha i Dorjs Vlah, a ove godine priključili su im se Olivera Starčević, Ljiljana Ferencić i Vehid Šalić. Uz njih, pregače su stavili tradicionalno i članovi Udruge Palentar, koji su građanima pripremili palentu kompiricu, te članovi UHBDR-a Kastav svojim čobancem.

Građani su kupnjom obroka po simboličnoj cijeni od pet eura sudjelovali u prikupljanju sredstava za rad Prihvatilišta za beskućnike „Ruže sv. Franje“, čiji je osnivač Franjevački svjetovni red – Mjesno bratstvo Trsat.

Eritrociti – crvene krvne stanice

Preventivne kontrole laboratorijskih nalaza omogućuju nam da vrlo rano uočimo probleme u krvnoj slici, uključujući i najčešće asimptomatski razvoj eritrocitoze.

Priredio: Ivan Host

Eritrociti, ili crvene krvne stanice, najbrojnije su stanice u krvi. Oni čine oko 40 do 45 posto sveukupnog volumena krvi i daju krvi karakterističnu crvenu boju. Ovu crvenu boju eritrocitima daje hemoglobin – tvar koja veže kisik i omogućava prijenos kisika do tkiva. Eritrociti imaju jednu od ključnih uloga u održavanju normalna funkcioniranja ljudskog tijela. Stvaraju se u koštanoj srži i nakon nekoliko dana sazrijevanja ulaze u krvotok. Stvaranje crvenih krvnih stanica kontrolirano je eritropoetinom, hormonom koji luče bubrezi. Životni je vijek eritrocita 120 dana. Starenjem eritrocita metabolički procesi u njima slabe, oni postaju neelastični i krhki i uništavaju se prilikom prolaska kroz najsitnije krvne žile (kapilare). Potom se razgrađuju u slezeni.

Prijenos kisika do stanica organizma

Glavna je uloga eritrocita prijenos i izmjena plinova (kisik, ugljični dioksid) između pluća i tkiva. U kapilarama pluća hemoglobin veže udahnut kisik, stvarajući oksihemoglobin. Ova tvar daje eritrocitima, a time i arterijskoj krvi, žarko crvenu boju. Eritrociti bogati kisikom tada putuju kroz arterije dok ne dođu do kapilara u tkivima. U kapilarama tkiva kisik se oslobađa iz hemoglobina i prenosi se na stanice tkiva. Istovremeno se ugljični dioksid iz tkiva veže na hemoglobin, stvarajući deoksihemoglobin. Ova tvar daje eritrocitima i venskoj krvi zagasitu purpurnoplavkastu boju. Eritrociti bogati ugljičnim dioksidom zatim venskom krvlju putuju prema srcu, a potom u pluća. Unutar plućnih kapilara ugljični dioksid oslobađa se iz hemoglobina u zamjenu za kisik.

Broj eritrocita u krvi ovisi o dobi, spolu i drugim čimbenicima. Žene obično imaju niži broj crvenih krvnih stanica od muškaraca. Kod određivanja krvne slike određuje se i koncentracija hemoglobina u eritrocitima.

Primarna i sekundarna eritrocitoza

Najčešće su bolesti krvi anemije – radi se o manjku crvenih krvnih stanica. No nije dobra ni obrnuta situacija – kada se u organizmu stvara previše crvenih krvnih stanica – stanje koje nazivamo eritrocitozom. Razlikujemo primarnu eritrocitozu, koja nastaje kao posljedica nepravilnosti u djelovanju (disfunkciji) koštane srži, koja proizvodi eritrocite, i sekundarnu eritrocitozu, koja je uzrokovana problemima koji nastaju izvan

koštane srži i najčešće je reakcija tijela na stanja koja izazivaju smanjenje razine kisika u krvi, kao što su bolesti pluća ili neki lijekovi.

Stanja koja doprinose visokom broju crvenih krvnih stanica jesu: pušenje, prekomjerna tjelesna težina, boravak na visokim nadmorskim visinama, uzimanje određenih pripravaka kao što su anabolički steroidi (doping), dehidracija, tj. pijenje nedovoljne količine vode. Broj se eritrocita dakle fiziološki povećava u stanjima kada je smanjena dostupnost kisika u okolišu, primjerice na velikim nadmorskim visinama ili kod pušača. Krv postaje zasićena ugljičnim dioksidom pa tijelo nadoknađuje taj problem povećanom proizvodnjom eritrocita.

Najčešće se razvija bez tegoba

Eritrocitoza se najčešće razvija jako sporo pa tako mnogi duže vrijeme ne osjete nikakve simptome. Zato osobe s eritrocitozom često uopće nemaju tegoba – a povećan broj eritrocita otkrije se tek rutinskim pregledom krvne slike ili u sklopu sistematskog pregleda. Kada se jave tegobe povezane s

Liječenje venepunkcijama

Liječenje ovisi o uzroku eritrocitoze i o težini stanja. U liječenju je glavni cilj normalizirati i stabilizirati broj eritrocita u krvi, tj. ukloniti višak eritrocita iz krvotoka. U tu svrhu najčešće se primjenjuje venepunkcija, vađenje krvi iz organizma. Postupak je isti kao kod davanja krvi – ali ovako se dobivena krv ne smije koristiti kao transfuzija. Ukoliko se radi o primarnoj eritrocitozi, potrebna je primjena lijekova koji smanjuju broj krvnih stanica u organizmu.

povećanim brojem eritrocita u krvi, najčešće se radi o: vrtoglavicama, glavoboljama, poteškoćama s disanjem, zamagljenju vida, poremećaju spavanja, boli u zglobovima, krvarenju iz nosa, sklonosti nastajanju modrica, svrbežu kože – koji je često vrlo izražen i pojačan nakon tuširanja. Najopasnija komplikacija povećanog broja crvenih krvnih stanica povećana je sklonost trombozama. Kako se radi o vrlo ozbiljnoj komplikaciji, potrebno je svaku eritrocitozu ozbiljno shvatiti i javiti se odmah svom obiteljskom liječniku radi daljnje obrade.

Ipak povećan broj crvenih krvnih stanica ili eritrocitoza najčešće ne znači i prisutnost ozbiljne bolesti. No svakako ukazuje na potrebu dodatnih medicinskih pretraga u svrhu utvrđivanja uzroka. Dijagnostika uzroka eritrocitoze obuhvaća niz medicinskih postupaka koji pomažu utvrditi ozbiljnost situacije, prepoznati uzroke i procijeniti potencijalne komplikacije ovoga stanja. Liječnik će uzeti u obzir pacijentovu povijest bolesti, simptome, laboratorijske nalaze i druge relevantne informacije kako bi se pravilno utvrdio uzrok te primijenilo odgovarajuće liječenje.

PO ČEMU ĆE NAS PAMTITI?

Jeste li se ikad zapitali: Kad jednom odem s ovoga svijeta, po čemu će me pamtiti? I hoće li me uopće itko pamtiti?

Piše: Karmen Delač-Petković

Većinom smo svi mi takozvani „mali ljudi“. To znači da nismo općepoznati i nema nas u medijima. Nismo vrhunski znanstvenici, graditelji, umjetnici, pacifisti, filantropi ili, u novije vrijeme, političari. Nismo, Bogu hvala, ni zlikovci, a nismo ni „influenceri“ ni „trendseteri“. Po čemu će nas onda pamtiti buduće generacije? Generacija naše djece, unuka ili praunuka? Možda po našem grobu?

Na malenom groblju sv. Roka u Brodu Moravicama postoji nadgrobni spomenik koji je danas velika zagonetka. Grobno je obilježje u secesijskom stilu, s dvije masivne kamene vaze sa strane. Reljef na polukružno završenoj steli prikazuje mladu djevojku koja jednom rukom otire suze, a drugom zalijeva nasad uvenulih ruža. Pored lika djevojke umetnuta je fotografija u ovalnu okviru. Vrijeme je, međutim, potpuno izbrisalo natpis, a i sliku pokojnice. A da bude još i gore, nasljednici toga groba postavili su svoj nadgrobni spomenik tridesetak centimetara ispred njezina i time ga učinili gotovo nevidljivim.

Što iz ovoga što nam je preostalo možemo o pokojnici saznati? Odbrana ikonografija govori nam da se radilo o mladoj ženi, čija je prerana smrt rastužila njezinu obitelj. Secesijski elementi govore nam da je spomenik podignut početkom 20. st, a izvedba spomenika da obitelj nije štedjela na njemu, dakle bila je bolje stojeća. Pitala sam najstarije mještane o tome, ali nitko nije znao čije je to posljednje počivalište. Pokušala sam istražiti grobljanske knjige umrlih, ali nismo našli nikakvih zapisa o grobu. Od čega je umrla? Možda od „španjolske gripe“ koja je u to doba kosila mlade? Ni to ne znamo. I tako je ta mlada pokojnica ostala i bez svoje životne priče i bez imena...

Ako i znate ime svoga pretka, također je teško istraživati. Sve matične knjige starije od sto godina danas se čuvaju u državnim arhivima. A tamo od tebe očekuju da znaš ime osobe, godinu rođenja ili smrti, zapravo da znaš ono što tek tražiš. Naravno, komu-

nikacija je mukotrpna, iako baš i ne bi trebala biti jer usluga je vrlo skupa.

Ako i pronađete stranicu sa svojim pretkom, nije sigurno da ćete pronaći mnogo podataka o njemu. Jer neki su župnici popunjavali sve rubrike, neki nisu. Neki su pisali latinskim, drugi hr-

Sjećate li se imena svojih djedova i baka? A pradjedova i prabaka? Ti su ljudi živjeli samo stotinjak godina prije našeg vremena, određeni smo njihovim genima, a ne sjećamo se čak ni njihovih imena.

vatskim jezikom. Kitnjasti rukopisi teško su čitljivi, a ima i mnogo kratica. Naći ćete, eventualno, ime i prezime roditelja, djevojačko prezime majke, je li dijete rođeno u braku ili nije, datum rođenja i krštenja te imena kumova. Mrtvorođenčad i djeca preminula prije krštenja nisu upisivana u knjige. Uglavnom su i sahranjivana s vanjske strane grobljanskih zidova, što sam uvijek smatrala osobito okrutnim običajem, budući da na

grobljima leže i teški grešnici, dok se ova dječica nisu stigla nikom zamjeriti.

Kad se radi o vjenčanom listu, tu su podatci o mladencima, imena kumova te datum vjenčanja. U matici umrlih naći ćete samo podatke o pokojniku, ime bračnog druga te datum smrti. Postoji i rubrika „Napomena“ u koju su, obično u matici vjenčanih, upisivani podatci o smrti supružnika: „Brak je prestao smrću supruge/a tada i tada.“ Ovo mi je oduvijek bilo strašno jer upamtela sam da se moja baka i dalje smatrala djedovom suprugom, a ne udovicom. Činjenica da je djed sada bio mrtav nije promijenila njezin stav...

U mojoj obitelji, nažalost, nije bio običaj na poleđinu fotografije zapisivati imena i datume. Tako, eto, imamo fotografije članova obitelji kojima ni ime ne znamo. To sam shvatila tek nedavno kad sam, zajedno s majkom, pokušala popuniti obiteljski album. Toliko je toga zaboravljeno i izgubljeno...

I tako, vrijeme briše sjećanja. Kako na ljude tako i na događaje. Nedavno mi je jedna prijateljica pripovijedala kako je, pospremajući ormar, naišla na duboko skrivenu, očito zaboravljenu najlon vrećicu. Kad ju je otvorila, otkrila je da sadrži nekoliko dokumenata njezine pokojne svekrve. Između ostalog, tu se nalazila i potvrda o otplati duga za jednu njivu u Dalmaciji. Naime svekar i svekrva bili su Dalmatinci, on je šezdesetih godina 20. st. došao u Rijeku, zaposlio se pa doveo i obitelj. Djeca su im odrasla u gradu i ne znajući za tu njivu. Prijateljica je, premećući taj dokument u rukama, shvatila da nitko iz obitelji više ne zna ni ime te njive, ni gdje se nalazi ni tko ju je i zašto prodao odnosno kupio. Znala je samo da je ta njiva njezinoj svekrvi bila važna i vjerojatno skupo plaćena. Zašto bi inače desetljećima čuvala brisovnicu duga? – Znaš, rekla mi je prijateljica, tako sam se jako rasplakala nad tim papirima. Eto što od čovjeka ostane...

I zato, dok smo još tu, pomozimo onima koji su oko nas ili ih barem pustimo na miru i nemojmo im zagorčavati život. Oni su tu sada, sada je vrijeme za ljudskost jer možda će već sutra, a za pet ili deset godina sigurno, biti kasno. Ne moraju nas pamtiti naši praprapraunuci. Ako nas naši bližnji upamte po dobru – dovoljno je.

Kriza

Stari zavjet donosi nam više iskustava krize s kojima su se suočili pojedini Božji izabranici, od Mojsija preko Davida do proroka Jeremije i drugih, ali i Božji narod u cjelini. Izdvojit ću dvije krize za koje mi se čini da dobro ilustriraju dva različita načina suočavanja s krizama.

Piše:
Bruna Velčić

Riječ „kriza“ dolazi od grčke riječi *krisis* što znači sud, odvajanje, odluka, kušnja. Svi prolazimo krizna razdoblja u našim životima, razdoblja promjena, prijelaza iz jedne faze u drugu, neki put i lomova u smislu da nam pojedini događaji potpuno promijene život. Kao dio zajednice prolazimo s drugima različite ekonomske i društvene krize, a također i krize u našim osobnim i obiteljskim životima, na poslu, pa i krize vjere. Krize nas stavljaju na kušnju, odvajaju nas od neke dotad uobičajene situacije i traže donošenje odluka. Suočavajući se s njima suočavamo se sa samima sobom, premišljamo sebe, napuštamo neke ustaljene obrasce ponašanja, otkrivamo nešto novo, tražimo novu ravnotežu i tijekom cijelog tog procesa sazrijevamo. Krize su mučne jer nas izvlače iz uobičajena načina života i prisiljavaju nas na promjene, na preuzimanje odgovornosti, suočavanje sa stvarnošću i napuštanje iluzija. Izbačeni iz kolotečine u prvi mah gubimo tlo pod nogama, padamo u žaljenje za prošlim, poznatim i sigurnim, ali da bismo krize prebrodili, moramo okrenuti glavu i usmjeriti pogled prema naprijed, s pouzdanjem u Boga da i „dolinom krize“ možemo proći jer on je s nama.

Stari zavjet donosi nam više iskustava krize s kojima su se suočili pojedini Božji izabranici, od Mojsija preko Davida do proroka Jeremije i drugih, ali i Božji narod u cjelini. Izdvojit ću dvije krize za koje mi se čini da dobro ilustriraju dva različita načina suočavanja s krizama.

Prva je kriza ona koja je nastupila po izlasku iz Egipta. Izrael, naime, nakon izlaska ne ulazi odmah u obećanu zemlju, već kroči u pustinju. U Egiptu su živjeli u ropstvu, ali uvijek su bili siti. U pustinji trpe glad i žeđ i odjednom počinju gledati na Egipat drugim

očima, sjećajući se samo dobroga. I tako počinju mrmljati, dozivajući u pamet Egipat gdje su imali hrane i pića. U pustinji Bog im daje kad i koliko im treba. Voda je gorka? Pretvara je u slatku. Nema vode? Izlazi iz stijene. Nema hrane? Daje im mǎnu i prepelice. Bog proviđa, ne opskrbljuje zalihama. Ne daje im jedan izvor vode za čitav put. Mǎnu im trajno daje, ali kao dar iz dana u dan, koji svatko skuplja po potrebi, odnosno onoliko koliko mu treba za njegovu obitelj (Izl 16,19-21). Međutim, Izraelci žude za mesom, ribom, krastavcima, porilukom te s prijehom nazivaju mǎnu „bi-

Da bismo krize prebrodili, moramo okrenuti glavu i usmjeriti pogled prema naprijed, s pouzdanjem u Boga da i „dolinom krize“ možemo proći jer on je s nama

jednim jelom“. Neprestano žale što su napustili Egipat te se odlučuju onamo i vratiti (Br 14,1-4).

U pustinji vjera u Boga, koji ih je izveo iz Egipta, dolazi u krizu. Povratak pod ugnjetavačku ruku faraona čini se boljim izborom od kročenja naprijed u nepoznato, živeći od pouzdanja u Boga. Ta kriza ne završava dobro: naraštaj koji je izišao iz Egipta umire u pustinji i tek njihova djeca dospijevaju u obećanu zemlju. Upravo onaj naraštaj koji je vidio čudesa i znamenja koja je Bog učinio u Egiptu, zbog svoje opsjednutosti Egiptom, završava svoj život u pustinji. Ne mogu ići naprijed jer neprestano gledaju unatrag i žale za prošlošću i jer nemaju povjerenja u Boga koji ih vodi. Bog ih je oslobodio Egipta, ali oni se nisu oslobodili Egipta. Bog ih vodi u obećanu zemlju, ali oni odbijaju onamo poći. Nema za njih druge sudbine osim da završe svoj život ondje gdje jesu: u pustinji.

Druga je velika kriza babilonsko izgnanstvo. Babilonci u 6. st. pr. Kr. odvođe Judejce u svoju zemlju i tako ovi ostaju bez domovine, kralja,

svećenstva, Hrama. To je jedan od ključnih kriznih trenutaka u povijesti izabranog naroda. Ostaju bez temelja vlastitog nacionalnog i vjerskog identiteta. Knjiga Tužaljki, koja oplakuje pad Jeruzalema, i neki psalmi, poput Psalma 137 („Na obali rijeka babilonskih sjeđasmo i plakasmo...“), ukazuju na tugu i malodušje koji su zahvatili narod u izgnanstvu. Međutim, narod nije ostao u samosažaljevanju već je, potaknut i vođen prorocima – posebno Ezekielom koji je s njima bio u Babilonu – elaborirao uzroke katastrofalnih događaja, preuzeo odgovornost i suočio se s vlastitim propustima, ali se prisjetio i Božjih obećanja koja u izgnanstvu nisu izgubila na svojoj vrijednosti već su, dapače, postala temelj za izgradnju budućnosti.

Iako je i ova kriza stavila na kušnju njihovu vjeru te su bili u napasti da se definitivno odmetnu od Boga uz uvjerenje da ih je u trenutcima babilonske najezde napustio, prisutnost proroka Ezekielia – kao i ranije, tijekom najezde proroka Jeremije – bila je znak da ih Bog nikada nije napustio. Ova kriza učvrstila je njihovu vjeru i pročistila je od idolatrije. Iz knjiga o Ezri i Nehemiji vidimo da je narod koji se krajem 6. stoljeća pr. Kr. počinje vraćati iz izgnanstva spreman učiniti sve što je potrebno da opet ne zapadne u idolatriju. A knjige o Makabejcima ukazuju na to da je kasnije, u helenističkom razdoblju, narod bio spreman podnijeti i progon i mučeništvo zbog svoje vjere u jednoga Boga. Kriza babilonskog izgnanstva dovela je do obnove vjerske i nacionalne svijesti, posebno zahvaljujući skupljanju predaja i začetcima stvaranja opusa koji danas nazivamo „Starim zavjetom“.

Proroci poput Ezekielia i tzv. Drugog Izaije – nepoznatog proroka koji je zaslužan za poglavlja 40-55 Izaijine knjige – ohrabрили su narod da okrenu pogled u budućnost i da se, nakon pada Babilona u ruke perzijskoga kralja Kira Velikog, vrate natrag u domovinu. Za razliku od naraštaja koji je izišao iz Egipta, onaj izišao iz Babilona nije završio svoj put u pustinji, već je dospio u obećanu zemlju.

UVJETI ZA DOBRO PJEVANJE U CRKVENOM ZBORU

Piše: Andrejka Srdoč Geraci

Za pjevanje u crkvenom zboru, iako je naglasak na duhovnosti i zajedničkom izražavanju vjere glazbom, važno je da pjevači posjeduju određene glazbene kvalitete kako bi zbor mogao ispuniti svoju ulogu na najbolji mogući način. Evo nekoliko kvaliteta koje treba posjedovati pjevač u crkvenom zboru:

Osnovni glazbeni sluh: iako nije nužno biti profesionalni pjevač, važno je imati osnovnu glazbenu nadarenost, kao što je sposobnost prepoznavanja i pravilna intoniranja tonova. Pjevači u zboru moraju biti u stanju držati melodiju i pratiti harmonije bez značajnih odstupanja.

Osjećaj za ritam: osnovno razumijevanje ritma i sposobnost praćenja glazbenih fraza važni su za skladno pjevanje u zboru.

Sposobnost pjevanja u skupini: pjevač mora biti sposoban slušati ostale članove zbora i uskladiti se s njima, posebno s pjevačima u svojoj glasovnoj skupini (soprani, altovi, tenori, basovi).

Osjetljivost prema intonaciji i harmoniji: voditelj zbora mora paziti na intonaciju pjevača, jer jedan pjevač s lošom intonacijom može ozbiljno utjecati na cjelokupni zvuk zbora, stoga je važno da pjevač ima dovoljno razvijen sluh kako bi mogao ostati u harmoniji s drugima.

Vokalna tehnika: znanje o pravilnu disanju, artikulaciji i upotrebi tijela za pjevanje.

Sposobnost praćenja dirigenta: važno je pratiti upute i geste dirigenta kako bi cijeli zbor bio sinkroniziran i kako bi interpretacija skladbi bila dosljedna.

Spremnost na učenje: mnogi pjevači razvijaju svoje glazbene vještine iskustvom i vježbom. Osoba koja pokazuje volju za učenjem i poboljšanjem može s vremenom značajno napredovati u zbornom pjevanju. Ponekad je potrebno puno vježbe i prilagodbe da bi se postigla željena harmonija, što zahtijeva strpljenje i otvorenost prema ispravljanju vlastitih pogrešaka.

Disciplina i predanost: redovito sudjelovanje na probama, priprema i predanost bitni su za uspjeh u zboru. Pjevači moraju biti spremni na vježbanje i učenje novih skladbi.

Osjećaj za zajedništvo: sposobnost rada u timu i zajedničkog stvaranja zvuka s drugim članovima zbora.

Duhovnost i posvećenost: osim tehničkih sposobnosti, važna je i duhovna komponenta. Pjevanje u crkvenom zboru je često izraz vjere, stoga je posvećenost i predanost zbornskoj službi jednako važna.

Ljubav prema pjevanju i glazbi: motivira pjevače da se kontinuirano razvijaju i uživaju u stvaranju zajedničkog zvuka. Ove kvalitete doprinose uspješnu i ugodnu iskustvu zbornog pjevanja, kako za pjevače tako i za ostale vjernike u crkvi.

SAVJETI VODITELJIMA CRKVENIH ZBOROVA

Potreba za audicijom: audicija je dobar alat za voditelja zbora kako bi procijenio osnovne kvalitete pjevača prije nego što se osoba pridruži zboru. To pomaže osigurati da novi član može pridonijeti pozitivno zvuku zbora, a ne ometati ga.

Razvoj pjevača s vremenom: uz pravo vodstvo i vježbu pjevači mogu razviti svoje glasovne sposobnosti. Mnogi pjevači koji možda u početku nemaju savršen sluh ili tehniku pjevanja mogu s vremenom značajno napredovati. Voditelj može usmjeriti pjevače prema poboljšanju tehnike disanja, kontrole glasa i intonacije redovitim probama i vokalnim vježbama.

Zaključak

Iako je zajedništvo važan dio crkvenog zbora, tehnička strana pjevanja također ne smije biti zanemarena. Audicija može pomoći voditelju da osigura glazbenu kvalitetu zbora, dok se istovremeno omogućuje prostor za rast i razvoj novih pjevača. Ispravna ravnoteža između tehničke vještine i duhovne posvećenosti čini crkveni zbor snažnom i inspirativnom zajednicom.

UPISI U Nadbiskupijsku školu za crkvenu glazbu Za djecu, mlade, odrasle i osobe u starijoj dobi.

Tko želi naučiti svirati od početka ili poboljšati svoju glazbenu naobrazbu, može se upisati u Nadbiskupijsku školu za crkvenu glazbu.

Za početnike:

klavir ili gitara, solfeggio, vokalna tehnika, liturgijska glazba.

Za pjevače:

učenje nota, vokalna tehnika, osnovno sviranje na klaviru, liturgijska muzikologija.

Za voditelje zborova i svirače:

dirigiranje, osnove harmonije, orgulje, gregorijanski koral, vokalna tehnika, liturgijska muzikologija

Raspored po dogovoru.

Individualna ili grupna nastava.

Upisi do 15. listopada.

Vidi detalje na Internet stranicama Nadbiskupije i Facebook i Instagram

email: crkvena.glazba.ri@gmail.com

Giuseppe Maria Bottari, crkveni reformator s kraja 17. i početka 18. stoljeća

BISKUP CRKVENE OBNOVE U RIJECI I ISTRI

Na području današnje Riječke nadbiskupije biskup Bottari vizitirao je, osim Rijeke, župe Brseč, Mošćenice, Lovran, Veprinac, Kastav i Klanu.

Piše: Goran Moravček

Sa svojim zaleđem zapadno od Rječine Grad Sv. Vida, današnja Rijeka, bio je u sastavu drevne Pulske biskupije cijeli niz stoljeća, od 1028. do 1787. godine. Pulska biskupija osnovana je vjerojatno u 4. stoljeću, ali se Antonius, prvi poznati biskup, spominje kasnije (oko 510. – 545.). Nakon njega znana su nam još 83 pulska biskupa.

Među njima posebno se istaknuo biskup Giuseppe Maria Bottari (1654. – 1729.), franjevac konventualac. U ulozu pulskog biskupa bio je crkveni reformator pri kraju 17. i početkom 18. stoljeća. S biskupom Bottarijem na širem je riječkom i istarskom području uspješno okončana protureformacija, tj. obnova Katoličke Crkve. Stoga je njegovo ime povezano s nizom crkava koje je pohodio i posvetio na području današnje Riječke nadbiskupije i Porečke i Pulske biskupije.

Biskupom ga je imenovao papa Inocent XII., a zaređen je u rimskoj bazilici dvanaest apostola (Basilica dei Santi XII Apostoli). Sjeo je na biskupsku stolicu nakon Eleonora Pagella iz Vicenze (1689. – 1695.).

Iz njegovih devet relacija, koje je uputio Svetoj Stolicu, saznajemo da je

Pulska biskupija u njegovo vrijeme bila podijeljena na mletački i austrijski dio te da je imala oko 40 000 stanovnika, 43 župe, 111 crkava i 238 kapela te 128 bratovština. U doba dok je bio biskup, obnovljena je unutrašnjost pulske katedrale i dovršen zvonik 1707., popravljen je krov, a 1716. podignut je oltar Presvetog Sakramenta.

Teolog i ugledni propovjednik Giuseppe Maria Bottari bio je rodom Mlečanin, kao i njegovi prethodnici, koji su upravljali Pulskom biskupijom nakon što je grad potpao pod mletačku vlast 1331. godine. Prije nego što je sjeo na biskupsku stolicu u Puli 1695. godine, Bottari je kao franjevac konventualac bio provincijal padovanske provincije (1683. – 1686.) i general reda (1689. – 1695.). Bio je također savjetnik i dvorski propovjednik Leopolda I. Habsburškog (1640. – 1705.). To mu je bila preporuka da može, nakon duljeg razdoblja austrijsko-mletačkih sporenja i ratovanja, vizitirati dio Pulske biskupije koji se nalazio pod upravom Habsburgovaca, među kojima je bio s okolicom, zapadno od Rječine, Grad Sv. Vida, današnja Rijeka.

Biskup Bottari, koji se isticao mirotvornim i humanitarnim djelatnostima, vizitirao je u ljeto 1701. godine župe riječkog arhidakonata. Prije njega pulskim su biskupima često to pravo uskraćivale austrijske vlasti.

U izvješću koje je dostavio Svetoj Stolicu biskup Bottari navodi kako se u dijelu Pulske biskupije pod austrijskom vlašću "pustoš u nekim crkvama može usporediti s razrovanom ulicom". Jedino je Grad Sv. Vida, koji je tad brojio nešto više od 7000 žitelja, bio pozitivnije ocijenjen "zahvaljujući marljivoj radu i zalaganju isusovaca". U gradu u to je doba postojalo 19 gradskih i poljskih crkava, koje je opsluživalo četrdesetak svećenika. Biskup Bottari navodi da su mnoge dragocjenosti koje je crkva imala bile opljačkane tijekom provala Đenovljana i Mlečana te nisu vraćene. Nakon temeljite obnove zborne crkve na prijelazu iz 17. u 18. st. ona je posvećena Uznesenju Blažene Djevice Marije, a titular isusovačke crkve (današnje katedrale), posvećene 1742. godine bio je sv. Vid.

Na području današnje Riječke nadbiskupije biskup Bottari vizitirao je, osim Rijeke, župe Brseč, Mošćenice, Lovran, Veprinac, Kastav i Klanu.

Giuseppe Maria Bottari bio je značajan i priznat biskup. Preminuo je u Puli 1729. godine. Sahranjen je u Veneciji u bazilici Santa Maria Gloriosa dei Frari.

Kopija slavne Tizianove slike iz Venecije nalazi se na glavnome oltaru riječke Assunte. Kopija Tizianove Assunte krasi također oltar svetih Stanislava i Alojzija u riječkoj katedrali sv. Vida. Slika je i simbolična poveznica Rijeke s biskupom Bottarijem, s kojim je završena katolička obnova u tadašnjoj Pulskoj biskupiji.

Na glavnome oltaru bazilike nalazi se slika s motivom Uznesenja Marijina u nebo (1516. – 1518.), djelo znamenitog Tiziana, koji je i sahranjen u toj crkvi.

Kopija slavne Tizianove slike nalazi se na glavnome oltaru riječke Assunte. Oltarnu je sliku sredinom 19. stoljeća kopirao Giovanni Simonetti (*Ioannes Simonetti Fluminensis*) prema Tizianovu predlošku Uznesenja Marijina. Kopija Tizianove Assunte krasi također oltar svetih Stanislava i Alojzija u riječkoj katedrali sv. Vida.

Slika je i simbolična poveznica Rijeke s biskupom Bottarijem, s kojim je završena katolička obnova u tadašnjoj Pulskoj biskupiji. U doba biskupa Bottarija obnavljala se u baroknom slogu zborna crkva Uznesenja Marijina u Rijeci, koja je trajala od 1716. do 1726. godine. Uređeno je novo svetište s trijumfalnim lukom od crnog mramora te podignut sadašnji barokni glavni oltar. Trošak gradnje oltara podmirio je plemić Simone de Orlando, a dovršio ga je 1725. slovenski kamenorezac Luka Mislej (1658./1670. – 1727.). Padovanski kipar Jacopo Contieri (1676. – 1759.) isklesao je kipove svetih Šimuna, Ane, Margarete i Antuna. Ovi svetcu predstavljali su osobne zaštitnike članova obitelji Orlando, koja je u raskošno svetište riječke Assunte uložila znatna sredstva, a za uzvrat su dobili pravo povlaštena ukopa pred glavnim oltarom.

Riječka Majka uči kako biti posvećeni Bogu u služenju

U nedjelju 29. rujna navršilo se 102 godine od preminuća službenice Božje Marije Krucifikse Kozulić, utemeljiteljice Družbe sestara Presvetog Srca Isusova, jedine riječke autohtone redovničke družbe. Tradicionalno, toga dana u kapeli samostana na Pomeriju, gdje je djelovao Zavod Presvetog Srca Isusova sa sirotištem i vrtićem za siromašnu i nezbrinutu djecu i žensku mladež, koji je osnovala ova službenica Božja, slavi se misa. Ove godine predvodio ju je barski nadbiskup Rrok Gjonlleshaj. Na misi je pjevao župni zbor Župe BDM Karmelske s Donje Drenove.

Na početku propovijedi biskup je istaknuo da je Riječka Majka, kako su je Riječani nazivali, osnovala Družbu iz potrebe da se brine o onima koje je društvo često zaboravljalo, da pomaže siročadi, siromašnim djevojkama, bolesnima i napuštenima. „Upravo je ona u tom služenju prepoznala Krista i nastavila djelovati s vjerom i predanošću. Ovaj dan nije samo spomen na preminuće jedne službenice Božje, nego proslava života koji je bio ispunjen Kristovom ljubavlju, požrtvovnošću i neizmjernom brigom za druge. Njezinim primjerom i životom pozvani smo dublje razmatrati o Božjoj prisutnosti u svijetu i kako se očituje u ljubavi prema bližnjemu, poslušnosti volji Božjoj i trajnoj predanosti služenju. Ona nas uči kako biti posvećeni Bogu u služenju drugima, kako otvoriti srce Božjoj volji i prepoznati Krista u svakom čovjeku.“

Naglasivši da je poruka Riječke Majke aktualna i danas, kada se suočavamo s brojnim izazovima, siromaštvom, nepravdom i društvenom isključenošću, potaknuo je sestre da se po uzoru na njihovu utemeljiteljicu, u potpunosti predaju u ljubavi prema Isusu Kristu i njegovu Presvetom Srcu. Dok služite njemu i njegovoj Crkvi, neka on učini vaše srce po srcu svome, poručio je Gjonlleshaj.

Isus nas poziva na osobno obraćenje, a taj poziv, koji je i poziv na svetost, radikalno je i zahtjeva cjelovitu predanost. Majka Marija Krucifiksa je upravo tako živjela, popuno predana Kristovu pozivu. Svoj je život posvetila napajajući mnoge svojom ljubavlju, molitvom i djelima milosrđa. Ona nije postavljala granice ljubavi prema bližnjima, nego je, poput Krista prihvaćala sve koji su tražili pomoć. Njezina otvorenost, poslušnost Duhu Svetom i spremnost na služenje gdje god je bila potreba, pokazuje njezinu vjeru i hrabrost. Neke nas njezin primjer nadahnjuje da budemo proroci u našem vremenu, glasnici Božje ljubavi i milosrđa. Molimo se za njezino proglašenje blaženom, a još više da njezin duh ljubavi i požrtvovnosti živi i djeluje u svakome od nas kako bismo poput nje mogli reći: „Gospodine, evo me. Dolazim vršiti volju tvoju.“ Molite se i za nova zvanja koja će biti spremna odgovoriti Gospodinu: Evo me, Gospodine, mene pošalji, zaključio je nadbiskup.

Udbina: Dan hrvatskih mučenika

Oprosti, Bože, svima koji raspiruju osvetu

Suslavili su Mate Uzinić, riječki nadbiskup metropolit, Zdenko Križić, splitski nadbiskup metropolit, Milan Zgrablić, zadarski nadbiskup, Ivica Petanjak, krčki biskup, Jure Bogdan, vojni ordinarij, Tomislav Rogić, šibenski biskup, Roko Glasnović, dubrovački biskup, Ivan Šaško, pomoćni biskup zagrebački, Mijo Gorski, pomoćni biskup zagrebački, Krunoslav Novak, generalni tajnik HBK-a, fra Miljenko Hontić, provincijal franjevac konventualaca, Milan Ivančević, provincijal salezijanaca, i Richard Pavlić, upravitelj Gospičko-senjske biskupije.

Proslava Dana hrvatskih mučenika obilježena je na Udbini u subotu 14. rujna, a središnje euharistijsko slavlje predvodio je porečki i pulski biskup Ivan Štironja. Prije početka misnog slavlja pozdravni govor uputio je dijecezanski upravitelj Richard Pavlić, koji je pozdravio sve hodočasnike riječima: „Već 21. godinu zaredom (2003. – 2024.) svjedoci smo vjerničkog okupljanja na prostoru današnjeg svetišta Crkve hrvatskih mučenika na Udbini. Ovo okupljanje izražaj je vjerničke zahvalnosti i odanosti onima koji su svoje živote darovali za bolje sutra i sveto danas. Pozdravljam i sve prisutne vjernike hodočasnike iz domovine i inozemstva, kao i sve svećenike, redovnike i redovnice, predstavnike građanskih vlasti, predstavnike Hrvatske kopnene vojske, na čelu sa zapovjednikom generalnim bojnikom Blažom Beretinom, te vjernike koji nas

prate preko Hrvatske radio-televizije. Na poseban način pozdravljam predvoditelja današnjeg slavlja porečkog i pulskog biskupa Ivana Štironju.“

Biskup Štironja u svojoj se propovijedi prisjetio riječi blagopokojnog biskupa Mile Bogovića, prvoga gospičko-senjskog biskupa, koji je ovu crkvu nazvao 'bijelom golubicom' i 'trajnom propovjedaonicom o smislu i ulozi patnje'. „Okupljeni na ovoj „Ličkoj Kalvariji“, oko ove bijele golubice i ove propovjedaonice, okupljeni oko oltara koji uprisutnjuje Kristovu nekrvnu žrtvu, muku, smrt i uskrsnuće, kao Crkva i zajednica vjernika, braća i sestre, uzdizemo ruke Bogu u znak molitve za sve žrtve tijekom višestoljetne hrvatske povijesti“, rekao je biskup Štironja.

Nastavio je riječima: „Kao što se na Veliki petak s kalvarijskog križa zaorio Isusov glas: 'Oče, oprosti im, ne znaju što

čine.' (Lk 23,34), tako bih želio da i danas s ove naše Kalvarije usred kršne Like odjeknu te iste riječi u obliku molitve i poruke mira: Oprosti, Bože, svima onima koji umjesto mira siju nemir, umjesto ljubavi šire mržnju, umjesto oprostjenja raspiruju osvetu. Isuse, jedini Otkupitelju čovječanstva, smiluj se svima nama i cijelome svijetu.“

Na samom početku prije svete mise, Zavjetnu svijetlu Hrvatske kopnene vojske zapalio je Blaž Beretin, generalni bojnik. Hrvatska kopnena vojska niz godina hodočasti na Udbinu, a ove godine to je pod geslom: „Baci svoje mreže i izvezi na pučinu.“

Misu je pjevanjem animirao udruženi zbor Gospičko-senjske biskupije pod vodstvom Ivana Prpića Špika, dok su nizmjenice svirali Nikola Perišić, katedralni orguljaš u Gospiću, te Hrvoje Trinki.

Svećenička skupština

Redovita Svećenička skupština Gospičko-senjske biskupije održana je 30. rujna u prostorijama Biskupskog ordinarijata u Gospiću. Nakon zajedničke molitve Trećega časa svećenike je pozdravio dijecezanski upravitelj Richard Pavlić te im zahvalio za predan i požrtvovan rad. Na poseban način pozdravio je vlč. Zvonimira Badurinu Dudića, svećenika Krčke biskupije, koji je svećenicima, na temelju papinih riječi iz Bule *Spes non confundit*, održao predavanje pod na-

slovom „Evangelizaciju podržava snaga koja proizlazi iz Kristova križa i uskrsnuća“.

Govoreći o kršćanskoj nadi vlč. Zvonimir istaknuo je riječi pape Franje: „Opravdani dakle vjerom, u miru smo s Bogom po Gospodinu našem Isusu Kristu. Po njemu imamo u vjeri i pristup u ovu milost u kojoj stojimo i dičimo se nadom slave Božje. Nada se, naime, rađa iz ljubavi i temelji se na ljubavi koja izvire iz Srca Isusova probodena na križu.“

Nakon predavanja uslijedilo je izvješće o stanju u Biskupiji koje je predstavio Richard Pavlić.

Susret je završio zajedničkim blagovanjem u blagovalištu Ordinarijata gdje je dijecezanski upravitelj posebno zahvalio za predani rad časnim sestrama Družbe sestara Presvetog Srca Isusova koje odlukom Vrhovne uprave napuštaju Gospić nakon 58 godina redovničke prisutnosti.

Ogulin

Proslavljen blagdan Uzvišenja sv. Križa i Dan grada

Na blagdan Uzvišenja sv. Križa, svečano je u Ogulinu 14. rujna proslavljen nebeski zaštitnik župe kao i Dan grada Ogulina. Veliku svetkovinu je predslavio župnik i dekan Otočki Goran Antunović u suslavlju 9 svećenika Ogulinskog dekanata na čelu s domaćim župnikom Nikolom Prša i dekanom Mariom Kraljem kao i predvodnikom trodnevnice fra Mirkom Gregovom. Uoči mise izostala je zbog kišnog vremena tradicionalna procesija središtem grada, no u crkvi su se našli uz brojne vjernike predstavnici 13 povijesnih postrojbi iz cijele Hrvatske uz

domaćine, Frankopansku gardu Ogulin koja slavi 20 godina postojanja.

Liturgijskom glazbom misu je uzveličao župni zbor Crux pod vodstvom i uz orguljsku pratnju Marina Mićunovića. Misi su nazočili gradonačelnik Ogulina i saborski zastupnik Dalibor Domitrović sa suradnicima, saborska zastupnica Anđelka Salopek kao i brojni čelnici gradskih ustanova. Nakon mise ispred crkve je održano druženje vjernika pod šatorima.

Zvonko Ranogajec

Milan Simčić: Svjedok jednog stoljeća

Memoari između ostalog govore o njegovu djelovanju u Rimskoj kuriji, iskustvima rada u Kongregacijama za nauk vjere i za kler, pripremama i sudjelovanju na Drugom vatikanskom saboru te o njegovu djelovanju u pastoralnoj službi za hrvatske izbjeglice/emigrante.

Memoari svećenika Milana Simčića, koji je svoj svećenički vijek proveo u službi vatikanske diplomacije, predstavljeni su 12. rujna u Dvorani Nadbiskupskog ordinarijata u Rijeci. O knjizi je govorio i sam autor, trenutno najstariji svećenik Riječke nadbiskupije, koji će uskoro zakoračiti u 99. godinu života, a predstavili su je povjesničar Marko Medved te dugogodišnji autorov prijatelj Marijan Udina, koji je sudjelovao u pripremi teksta za objavu. Ispred izdavača, Književnog kruga Split, trebao je govoriti i urednik Marko Trogrlić koji ipak nije mogao osobno doći, ali okupljenima se obratio pismom koje je pročitao Marijan Udina.

Knjiga memoara Milana Simčića, čije je pisanje završeno 2021. godine, podijeljena je na četiri temeljna dijela. Prvi dio posvećen je djetinjstvu, obitelji, formativnim godinama u sjemeništu, sjećanjima iz djetinjstva, uključujući ratna zbivanja – sve do mature. Drugi je dio posvećen studiju i formativnim godinama u Rimu, putu prema svećeništvu, rimskim iskustvima od Lateranskog sjemeništa do Zavoda sv. Jeronima, nastavku studija, prvim pastoralnim iskustvima te cijelom nizu osobnih svjedočanstava i refleksija. Treći dio govori o njegovu djelovanju u Rimskoj kuriji, iskustvima rada u Kongregacijama za nauk vjere i za kler, onima uoči Drugog vatikanskog sabora i na njemu, suradnji s ustanovom *Kirche in Not* (Crkva u nevolji), zatim Simčićevim razmatranjima o koncilskom i pokoncilskom vremenu u svijetu i u domovini te o njegovu djelovanju u pastoralnoj službi za hrvatske izbjeglice/emigrante. U taj dio ulazi i cijeli niz pitanja koja su se ticala aktivnosti u vezi s

Sam autor Milan Simčić prisjetio se nekih događaja iz svog života i djelovanja, a jedan od najznačajnijih bilo je sudjelovanje u pripremama za Drugi vatikanski sabor i rad u Svetom oficiju, Kongregaciji za nauk vjere. Istaknuo je tri stvari koje su obilježile njegov život i bile vidljive u svakom njegovu djelovanju. „Prva je stalno produbljivanje vjere, traženje odgovora na pitanje što znači biti vjernik“, rekao je Simčić. Druga je pastoralni rad s hrvatskom emigracijom i, na kraju, rad u Svetom oficiju.

Domovinskim ratom i priznanjem neovisnosti Republike Hrvatske. Četvrti dio odnosi se na Simčićev život u mirovini. To je dio njegovih osobnih svjedočanstava i reminiscencija, programskih pogleda, prosudbi i uvida u njegove osobne odnose i događaje kojima je svjedočio.

Knjigu otvara Predgovor iz pera riječkog nadbiskupa i metropolita Mate Uznića, a zaključuje Pogovor umirovljenog mostarsko-duvanjskog biskupa Ratka Perića. Knjiga je opremljena i bogatim slikovnim prilogom te broji 391 stranicu.

„Ove uspomene mons. Milana Simčića kao svjedoka jednog teška i krvava stoljeća štivo su koje se čita gotovo bez daha. No one su, napose u svom zadnjem dijelu, i svojevrsna Simčićeva filozofija povijesti, štoviše, teologija po-

vijesti, svjetske i naše nacionalne, one civilne i one crkvene. S njegovim se zaključcima i vizijama možemo i ne moramo složiti. No kako god ih se primilo, sigurno je da im se ne može zanijekati originalnost i erudicija, analitičnost i refleksivnost“, rekao je Trogrlić u svom pismu.

Marko Medved je, prikazujući dijelove knjige, okupljene uveo i u povijesni kontekst opisanih zbivanja. „Kao što govori naslov, radi se o svjedoku 20. stoljeća. Radi se o svjedočanstvu naših lokalnih prilika, svjedočanstvu nacionalnih hrvatskih problema, svjedočanstvu crkvene situacije u Rijeci, Riječkoj biskupiji, Riječko-senjskoj nadbiskupiji i Riječkoj nadbiskupiji, svjedočanstvu o središtu Katoličke Crkve, Svetoj Stolici u više pontifikata koji su obilježili njegov život: Pio XII. (1939. – 1958.); Ivan XXIII. (1958. – 1963.); Pavao VI. (1963. – 1978.); Ivan Pavao I. (1978.) i osobito Ivan Pavao II. (1978. – 2005.), Benedikt XVI. (2005. – 2013.) i papa Franjo od 2013.“

U kontekstu jubileja 100. obljetnice uspostave biskupije sa sjedištem u Rijeci, koja će biti obilježena sljedeće godine, Medved je istaknuo da knjiga ukazuje na kompleksne društvene i crkvene odnose tijekom 20. st., ali ona je i poziv da njegujemo pomirenu kulturu pamćenja.

Marijan Udina istaknuo je osobno poznanstvo s autorom te primijetio kako brojna polja na kojima je Simčić djelovao govore o njegovu izvanredno dobro organiziranu životu, predanosti zadaćama i poslu. Istaknuo je i njegovu značajnu ulogu u nastojanjima da se čuje istina o nepravdi koju je trpjela Crkva i hrvatski narod u jugoslavenskom režimu, a to je činio često ne mareći za vlastitu sigurnost.

STUDIJSKI DAN O JOSIPU UHAČU - 19. LISTOPADA

Studijski dan o mons. Josipu Uhaču povodom 100. godišnjice njegova rođenja bit će održan u subotu 19. listopada s početkom u 10.00 sati u Mošćeničkoj Dragi.

Sudjelovat će: apostolski nuncij u Njemačkoj Nikola Eterović, biskup Jure Bogdan, Mate Granić, Marko Medved, Miljenko Dorić, Robert Doričić, Anđelko Pedišić, Bernard Franković, a bit će pročitani i referat kardinala Maria Zenarija, apostolskog nuncija u Siriji.

Mrkopalj

GORANI VELIKOG SRCA POMOGLI IGNACU

Župljani župe Mrkopalj Ignacu Jakovcu, mještaniinu s Kose, Stari Laz, 28. srpnja u požaru je izgorjela kuća. U svega nekoliko sati ostao je gotovo bez ičega. U kratko vrijeme Gorani su pokazali solidarnost i ljudsku dobrotu. Susjeda Davorka dala mu je privremeni smještaj. Općina Ravna Gora jako brzo izdvojila je sredstva za gradnju nove kuće koja je sada pod krovom. No, Ignacu će trebati još jako puno do useljenja u novi dom. Župnik Mrkoplja Ante Zovko istaknuo je da se i župa Mrkopalj uključila u akciju

te su tijekom nedavno održanog proštenog tjedna župljani i hodočasnici imali priliku dati dobrovoljan prilog u akciji koju je organizirala župa. Prikupilo se 2 022,00 eura te je 21. rujna župnik posjetio Ignaca i obavijestio ga o prikupljenim sredstvima koja mu stoje na raspolaganju i koja će biti namjenski utrošena kako on misli da je najkorisnije. Župnik zahvaljuje svim župljanima Mrkoplja i hodočascima koji su podržali ovu vrijednu akciju.

Mrkopalj

PRIMORCI TRADICIONALNO HODOČASTILI BDM ŽALOSNOJ

U nedjelju 15. rujna na blagdan Majke Božje Žalosne brojni hodočasnici iz Primorja tradicionalno su hodočastili u svetište Majke Božje Žalosne u Mrkopalj. Došli su iz Bakarskog dekanata i nekih riječkih župa autobusima, osobnim automobilima, a dvadesetak ih je hodočastilo pješice sa svojim župnicima: iz Rijeke i Bakarskog dekanata s don Markom Pavlinovićem, a iz Skrada sa svojim župnikom Tomislavom Zečevićem. Bilo je vjernika iz župa Delničkog dekanata i župljana domaćina te je crkva bila toliko ispunjena da su mnogi stajali.

Središnju misu proštenja u 11 sati predvodio je župnik župe Breznički Hum Josip Vragović, a poslijepodnevnu u 16 sati predvodio i propovijedao ovogo-

dišnji mladomisnik Riječke nadbiskupije, župni upravitelj župe Bakar, Zdenko Lendl. Suslavili su svećenici: Marko Šarić, Petar Belanić, Marko Pavlinović, Tomislav Zečević, Robert Riemann, Dražen Volk, Nikica Jurić, Ivan Milardović, Vjekoslav Kovač, Siniša Vujčić i župnik Mrkoplja, Ante Zovko, a mnogobrojnim vjernicima za ispovijed se na raspolaganje stavio svećenik Domagoj Duvnjak.

Misno slavlje pjesmom je pratio župni zbor, a brojni hodočasnici mogli su pred crkvom vidjeti novopostavljene dvije biste mrkopaljskih mučenika koje su komunisti ubili u II. svjetskom ratu: Ladislava Šporera, rođenog Mrkopaljca, i mrkopaljskog kapelana Stjepana Horžića. *Gordana Fumić*

Sveti Kuzam

BLAGDAN NEBESKIH ZAŠTITNIKA

Župljani malog mjesta Svetog Kuzma iz Riječke nadbiskupije proslavili su blagdan svojih nebeskih zaštitnika svetih Kuzme i Damjana. Sv. Kuzam administrativno pripada Gradu Rijeci, a crkveno je filijala župe Bakar. Proslavi blagdana prethodila je molitvena priprema od dva dana koju je predvodio župni upravitelj Bakra Zdenko Lendl, kao i blagdansku misu prijedodne. Poslijepodnevnu misu predvodio je Ivan Friščić župnik Gornje Drenove u Rijeci, a suslavili su Domagoj Duvnjak, Marko Šarić i domaćin Zdenko Lendl.

Vlč. Friščić u propovijedi dosta se kritično osvrnuo na današnje kršćansko življenje, na današnje slabo svjedoče-

nje vjere uspoređujući ju s čvrstom vjeronom mučenika svetih Kuzme i Damjana koji su za svoju vjeru teškim mučenjem predali svoje živote u 3. stoljeću, dok kršćanstvo još nije bilo priznato. „Isus nas uči da se prava ljubav pokazuje u spremnosti žrtvovati svoj život za one koje volimo, za svoju vjeru, za vjernost njemu do kraja kao što su to posvjedočili Božji miljenici i naši uzori, današnji slavljenici sv. Kuzma i Damjan“, rekao je propovjednik.

Misno slavlje pjesmom je pratio zbor udruženih pjevača iz župa Bakarskog dekanata i šire pod vodstvom Anđelka Dujmića i orguljskom pratnjom Bartola Reljca. *Gordana Fumić*

Gerovo

U svetištu BDM Karmelske na Svetoj Gori kod Gerova od 6. do 8. rujna održano je tradicionalno hodočašće na Svetu Goru povodom proslave Male Gospe – Marijina rođendana. Također, proštenje se događalo u godini kada Župa sv. Hermagora i Fortunata obilježava svojih 620 godina. Završnu svečanu misu proštenja na blagdan Male Gospe predvodio je sudski vikar Riječke nadbiskupije Emil Svažić.

SLIJEDITI MARIJIN PRIMJER VJERE

U propovijedi je istaknuo da se rođenjem Blažene Djevice Marije počinje ostvarivati Božji plan spasenja za čovječanstvo. Bog Mariju nije izabrao zbog njezine društvene moći ili bogatstva, već zbog njezine poniznosti i čistoće srca, kazao je propovjednik u nastavku dodajući kako nas ta činjenica podsjeća na to da Bog često djeluje preko onih koji su ponizni i otvoreni za njegovu ljubav. Pozvani smo slijediti Marijin primjer vjere, poslušnosti i poniznosti.

Na ovogodišnjem proštenju sudjelovala su dva nadbiskupa i 20 svećenika. Otvorenje je bilo u petak 6. rujna, a dan kasnije 7. rujna goransku svečanu misu služio je nadbiskup i metropolit Ljubljanske nadbiskupije Stanislav Zore u zajedništvu s riječkim nadbiskupom Matom Uzinićem i drugim svećenicima. Majka Božja Svetogorska privukla je i ove godine velik broj hodočasnika, od kojih su mnogi hodočastili pješice u ovo naše najviše marijansko svetište.

KRŠTENJE PETOG DJETETA OBITELJI RONČEVIĆ

Malenog Marija, petog djeteta obitelji Rončević, 29. rujna u župnoj crkvi u Brseču krstio je riječki nadbiskup Mate Uzinić. Tom je prilikom Mario malo i zaplakao, ali i prije i poslije toga na njemu se, kao i na cijeloj obitelji i okupljenim župljanima, vidjela radost što tim sakramentom postaje član Crkve. Ponosni roditelji Bojana i Paolo nisu skrivali zadovoljstvo što ga je krstio baš nadbiskup koji je tako potvrdio podršku i čestitku mjesne Crkve cijeloj obitelji Rončević koja je otvorena životu.

„Kome je više dano, od njega s pravom Bog više i traži“, rekao je nadbiskup Uzinić u propovijedi. Istaknuo je kako

Kristova logika nalaže njegovim učenicima da zaborave na sebe i daruju se za druge. Bez toga nema braka, nema obitelji, bez toga nema ni svećenika. Bez toga ne može napredovati ni jedna crkvena ni društvena zajednica. „Lakše je u svakodnevnom životu gledati samo svoj interes, zato je sve manje ljudi spremno zasnovati bračnu zajednicu. A u toj bračnoj zajednici biti otvoren životu, kao što je obitelj Rončević, ljudski gledano, možda nije privlačno. Ali kad se otvorimo braku, životu, pozivu, mi ne samo dajemo nego i dobivamo puno više milosti, blagoslova i zadovoljstva“, rekao je nadbiskup Uzinić.

Gornja Vežica KRIŽ JE ZNAK POVJERENJA

Poučeni primjerom starih koji su obasuli naš kraj biserima zavjetnih kapela, lijep broj hodočasnika i župljana Župe sv. Ane na Gornjoj Vežici hodočastio je u subotu 14. rujna do kapele Svetog Križa na proslavu blagdana Uzvišenja Svetoga Križa i sudjelovali na misi koju je predvodio riječki nadbiskup Mate Uzinić.

Tom prigodom blagoslovio je ovu obnovljenu kapelicu, čiju obnovu je u srpnju 2021. započeo donedavni župnik Marko Gregić, a dovršio sadašnji Nikica Jurić uz veliku pomoć i zalaganje župljana i donatora.

O blagdanu Uzvišenja Svetoga Križa nadbiskup je kazao da je danas križ prepoznatljiv simbol kršćanstva, no u ranijoj povijesti to su bili drugi znakovi poput ribe, goluba, sidra i pastira.

Nadbiskup je upozorio da se u pojedinim razdobljima križ i zloupotrebljavao i da smo mi kršćani, umjesto da smo križem zaustavljali mržnju i ratove, u ime križa vodili ratove i obilježavali teritorij. Bog nas, zaključio je nadbiskup, ne spašava moći i silom, nego poniznošću i križem.

Katedrala PRIHVATITI KRISTOV NAČIN

Nije dovoljno samo vjerovati u Krista, potrebno je i živjeti na njegov način, poručio je nadbiskup Mate Uzinić u propovijedi u katedrali sv. Vida 15. rujna na proslavi Gospe Žalosne, suzaštinice katedrale. Istaknuo je kako Marija daje najbolji primjer za življenje vjere, ali i pokazuje kako ta zadaća nije laka.

I ona je imala problema s prihvaćanjem svoga sina onakvog kakav on zaista jest. Nadbiskup je istaknuo kako je Isusa teško shvatiti i nasljedovati njegovu logiku jer on nije mislio na sebe, nego se trošio na druge. U tom je kontekstu

nadbiskup Uzinić komentirao reakcije vjernika na pojave ili osobe koje govore protiv svetinja ili se s njima izruguju. „Ne trebamo se zbog toga uznemiravati, ako na pravi način razumijevamo Isusa. Ono što se ne smije dogoditi jest da na to reagiramo na način koji nije Kristov.“

Na misi su sudjelovali ovogodišnji katekumeni, odrasle osobe koje su za Uskrs primile sakramente inicijacije i postale kršćani. Misu je suslavio i voditelj programa za keteheze odraslih Josip Pende te rektor katedrale Ivan Stošić i vikar za pastoral Mario Gerić.

Katedrala

U riječkoj prvostolnici, katedrali svetog Vida, okupili su se vjernici kako bi proslavili blagdan Uzvišenja Svetog Križa. Svetom Križu, znaku Kristove muke, iskazali su vjeru sudjelujući u misnom slavlju koje je u subotu 14. rujna predvodio gvardijan Trsatskog svetišta fra Krunoslav Kocijan, u zajedništvu s dekanom Prvostolnog dekanata Sanjinom Francetićem, svećenicima prvostolnog dekanata i rektorom katedrale Ivanom Stošićem, koji je vjernike uveo u slavlje

riječima: „Križ nas podsjeća da nas je raspeti Sin Božji otkupio od vlasti Zloga i da smo pozvani svjedočiti da pripadamo Kristu, raspetome i uskrsnome.“

U propovijedi se fra Krunoslav dotaknuo mnogih detalja koji proizlaze iz značenja štovanja Svetoga Križa. „Za nas je križ neodvojiv od onoga koji je na njemu visio, zato u svakom raspelu častimo Raspetoga i Uskrsloga.“

Tako dolazimo do temeljnog zakona križa: na zemlji trpjeti, a s Kristom

uskrsnuti. Svaka euharistija koju slavimo unosi snagu križa u sve nas koju nikakva sila ne može nadvladati. Neka nam Kristov križ bude ponos i znak spasenja i poziv na svjedočenje za Krista i kršćanstvo.“

Nakon mise vjernici su sudjelovali u tradicionalnom ophodu oko oltara i čašćenju Čudotvornog raspela i relikvije koja sadrži krv koja je potekla iz raspela kada je bačen kamen na njega.

UZVIŠENJE SVETOG KRIŽA

Sestre iz Betanije

Piše: Daria Ljevar

Jednima za poticaj, drugima za raspravu, trećima za mir. Hodočasnici nade – kuda krenuti, kamo ići, gdje ćemo stići?

Sestre iz Betanije, vjerujem, svima su vrlo dobro poznate – Marta i Marija. Sigurno znate zgodu kako je Isus na putu prema Jeruzalemu posjetio Martu, Mariju i Lazara. Marta, Marta, eh, kako često sam baš ona. Ipak, ovdje bih voljela baciti jedan drugačiji, možda u kontekstu ove zgodu, nov pogled na, bliske nam, sestre iz Betanije. Marija koja pažljivo sluša Isusa i Marta koja ga, u brizi i žurbi, poslužuje. Način je to na koji smo navikli promatrati ove dvije žene, Isusu posebno drage. Ali što ako pokušamo zaviriti u srca, onako kako Isus gleda?

Tada ćemo po milosti i mudrosti uočiti da je Marta kao gospodarica kuće morala otvoriti vrata Isusu, primiti ga u svoj dom, priznati ga Gospodarom svega što ima i u svome srcu, učiniti onu istu gestu koju je učinila njezina sestra, vidljivu svima nazočnima. Ako je Marta jednako dobro i vrijedno postupila kao i Marija, čemu onakav Isusov odgovor i zašto je Marija izabrala bolji dio? Vjerujem da je Isus odgovorom Marti sve nas upozorio na stav koji trebamo imati u svojoj svakodnevnici. Htio je da shvatimo onu Pavlovu: „U svemu zahvaljujte, bez prestanka molite.“ Želi da svaki naš rad, napor, bol odmor, veselje, postane molitva i ugodno vrijeme provedeno u društvu s njim. Traži da budemo hrabri i odlučni priznati ga Gospodinom u svakom trenutku.

Ne treba zaboraviti činjenicu da je Isus tijekom putovanja svratio k njima. Bi li to učinio da nije bio uvjeren da će ga obje dočekati s velikom raspoloživošću srca, svaka najbolje što je mogla i znala.

Neka nam sestre iz Betanije budu primjer kako Isusa učiniti glavnim u svakom dijelu života, pomoć da mu svojim radom i molitvom postanemo pravi prijatelji i nada na našem hodočašću k njemu koji je konačna nada naših životnih hodočašća.

Katolička osnovna škola „Josip Pavličić“

Zaziv Duha Svetoga za početak školske godine

Povodom početka nove školske godine, na blagdan svetog Januarija, 19. rujna u katedrali sv. Vida nadbiskup riječki Mate Uzinić predvodio je svečano euharistijsko slavlje za učenike i djelatnike Katoličke osnovne škole „Josip Pavličić“. Misu su suslavili školski duhovnik i predstojnik Ureda za katoličke škole Riječke nadbiskupije Laurent Kružić te rektor katedrale sv. Vida Ivan Stošić. Katedrala je bila ispunjena mladošću koja je ponosno pjevala i molila u jedan glas.

U svojoj je propovijedi nadbiskup Uzinić istaknuo važnost ponovnih započinjanja, kao što svake godine, iznova, započinjemo putovanje u novoj školskoj godini, s Božjom milošću i providnošću. Dalje je istaknuo koje su zadaće katoličke osnovne škole. Osim onog osnovnog znanja koje je važno prenijeti u svakoj školi, važno je vidjeti druge srce, onako kako Isus vidi nas, važno je uskladiti pogled s Isusovim, ne osuđivati druge, već vidjeti dobro onda kada drugi to ne vide. Kao pravi pedagog, nadbiskup spominje i *Maloga princa* koji se temelji na evociranju biblijskih asocijacija, a fokus stavlja na aforizam: *Čovjek samo srcem dobro vidi. Ono bitno očima je nevidljivo*. Propovijed je završio obraćajući se učenicima i govoreći im da će im u sjećanju ostati oni učitelji koji su se trudili prenijeti im svoje znanje pa makar to ponekad rezultiralo i lošijim ocjenama, a ne oni koji su im dijelili odlične ocjene, bez previše truda.

Na kraju misnoga slavlja učenici i djelatnici Katoličke osnovne škole „Josip Pavličić“ prigodnim su poklonom čestitali rođendan riječkom nadbiskupu.

Završavamo Malim princem: *Bilo da je u pitanju kuća, zvijezde ili pustinja, ono što čini njihovu ljepotu – nevidljivo je!* Na nama je da se potrudimo vidjeti i nevidljivo!

Misa za srednjoškolce

Nemojte provesti život u virtualnom svijetu

U najstarijoj riječkoj župnoj crkvi, Uznesenja BDM, 24. rujna slavljen je misa sa zazivom Duha Svetoga za početak nove školske godine. Predvodio ju je riječki nadbiskup Mate Uzinić u zajedništvu s povjerenikom za mlade i voditeljem Ureda za katoličke škole Riječke nadbiskupije Laurentom Kružićem. Uz lijep broj srednjoškolaca i vjeroučitelja, na misi je sudjelovala i predstojnica nadbiskupijskog Katehetskog ureda Ksenija Rukavina Kovačević. Na misi je pjevao bend vjeroučitelja Riječke nadbiskupije.

Govoreći u propovijedi o obitelji, nadbiskup je istaknuo njezinu važnost i nužnost da ju se zaštititi. „Obitelj je zajednica koju bi trebali više štiti, za koju bismo se trebali što više zalagati i na čijem bismo očuvanju trebali više raditi jer ako se uruši ta osnovna ljudska zajednica, to uzrokuje urušavanje i društveno-političke i crkvene zajednice.“

No uz trud i poštovanje za vlastitu obitelj, nadbiskup je srednjoškolce potaknuo da na isti način djeluju i izvan svojih obitelji. Po-

taknuo ih je da budu na strani siromašnih, slabih i potrebnih poput Boga koji se brine za siročad, udovice i strance, otkriju vlastiti način kako promijeniti svijet. To mogu činiti oslušivanjem Božje riječi i trudeći se živjeti u skladu s tom Riječi. „Nemojte, kako papa Franjo poručuje, provesti svoj život na kauču ispred monitora. Nemojte provesti svoj život u virtualnom svijetu, nego pokušajte otkriti u konkretnom svijetu što vi možete dati od sebe i zajedno s drugima ovome svijetu da bi taj svijet bio bolji. Pokušajte otkriti svoj život kao poziv i odgovoriti na taj poziv oslušujući Boga“, zaključio je nadbiskup.

Na kraju mise mladima se obratio povjerenik za mlade pozvajući ih na redovite mise za mlade koje se slave svake nedjelje u 18 sati u župnoj crkvi Uznesenja BDM. Osim toga, redovne aktivnosti i programi u Centru za mlade „Bl. Miroslav Bulešić“ započet će 3. listopada, najavio je Kružić potaknuvši ih na uključenje.

U ovom broju donosimo tekst Vladana Perišića, protojereja stavrofora i starješine Srpske pravoslavne Crkve u Dubrovniku te umirovljenog profesora filozofije i patrologije Pravoslavnog teološkog fakulteta Sveučilišta u Beogradu.

Je li Europi potrebno kršćanstvo?

Moramo biti svjesni da je usvajanje kršćanstva, doduše, učinilo europsko društvo humanijim, ali ga nipošto nije učinilo savršenim.

Ovo pitanje ne bi trebalo biti retoričko, već suštinsko, a takvo će biti samo ako ga sebi postavlja onaj kojem je do Europe zaista stalo. A mora nam biti stalo do Europe iz najmanje dva razloga:

a) dio smo Europe, htjeli mi to ili ne, i htjela to Europa ili ne, i

b) kršćani smo – i kao takvima mora nam biti stalo do cjelokupna stvorenja – a kako onda ne bi do našeg vlastitog doma.

Kako bismo bolje shvatili je li kršćanstvo potrebno Europi, pokušajmo na trenutak zamisliti Europu bez kršćanstva. Uklonimo iz Europe sve što je kršćansko i zagledajmo se u ostatke poezije i književnosti, arhitekture i slikarstva, glazbe i filozofije, i općenito cjelokupnosti europske kulture i civilizacije. Što ćemo vidjeti? Osim (doista vrijednih poštovanja) antičkih temelja, sve je drugo ili surovo barbarstvo ili nadmeno samoljublje ili, možda, bijedan spoj jednog i drugog.

Ili promatrajmo to povijesno: Izar današnji narodi Europe nisu, zapravo, pokrštenne horde koje su u neviđenu naletu na prostore koje danas nazivamo Europom razorile Zapadno Rimsko Carstvo, rušeći i spaljujući sve pred sobom? To su, mnogo stoljeća kasnije, njihovi potomci, moderni europski povjesničari, pišući, zapravo, o svojim predcima, eufemistički nazvali „velikom seobom naroda“, kao da se radilo o znanstvenom izletu, a ne o neviđenim zvjerstvima kojima je tadašnje svjetsko carstvo udavljeno u potocima krvi. Primjerice, razaranja su bila toliko temeljita da se od 5. do 9. stoljeća grad kao institucija uopće nije mogao uspostaviti. I što bi bilo od tih barbarskih hordi da se, malopomalo, nisu pokrstile? Doista, tek kad, koliko-toliko, postaje kršćanska, Europa,

koliko-toliko, postaje ozbiljna „država“. Čini se dakle da je kršćanstvo ne samo potrebno nego i nužno Europi da bi u našim očima zaista bila ono što su se njezini najbolji predstavnici stoljećima trudili da ona bude.

No ovdje treba biti oprezan. Prihvatanje kršćanstva u obliku kršćanskih institucija jest važan, ali nipošto dovoljan korak prema dosezanju onoga mjesta o kojem možemo reći – „ovdje nam je dobro biti“. Moramo biti svjesni da je usvajanje kršćanstva, doduše, učinilo europsko društvo humanijim, ali nipošto ga nije učinilo savršenim. Jer dokle god traje ljudska povijest, dotle će biti prostora za „kneza ovoga svijeta“ koji će, umačući

traganje za smislom, čemu je europska povijest najbolji svjedok, uvijek se iznova smiruje u objavljenom i radi nas utjelovljenom Smislu (= Logosu) da bi se opet, jer ga svaki naraštaj i svaki pojedinac mora za sebe iznova pronaći, uvijek nanovo pojavilo. Smisao postojanja u obemsmišljenu svijetu nije nešto što se lagodno nasljeđuje, nego se mukotrpno zadobiva i „ludom“ hrabrošću otima iz čeljusti besmisla.

Također, Crkva se ne smije udvarati ovome svijetu, to jest Europi i Americi kao simbolima ovozemaljske moći. I to ne samo da bi sačuvala svoje dostojanstvo nego da bi sačuvala dostojanstvo samog svijeta. Na Europi ostaje da odluči hoće li i u kojoj mjeri slušati onoga tko je ne veliča nego je, po potrebi, opominje ili kritizira. Ako skupi snage da motive takve kritike koju joj Crkva povremeno mora uputiti pronađe ne u mržnji prema sebi nego, naprotiv, u ljubavi i brizi, Europa će pronaći snage da prigri kršćansku Crkvu, kao što je i Crkva prigrlila Europu kao svoj ovozemaljski dom. Uostalom, kako bi je spasilo, a to znači očuvalo za vječnost, kršćanstvo Europu mora neprestano preobrazavati, čineći je sve ljudskijom. U tome, kada je odnos prema društvu u pitanju, i jest njegov najuzvišeniji zadatak.

I ako je kršćanstvo tek s vremena na vrijeme uspijevalo da države u kojima postoji učini malo humanijima, zašto bi s Europom bilo drugačije? Ta napetost između države i Crkve, koja uvijek postoji, može biti samo jača ili slabija, ali neće nestati do kraja ljudske povijesti. Stoga Crkva mora činiti sve da tu napetost ublažava, osim, naravno, kada time prijete da dovede u pitanje svoju vjeru u uskrslog Gospodina, budući da ona čini samo biće Crkve.

Naravno, kršćanski su kriteriji previsoki za svaku državu, pa tako i za Europu. Ali ako ona u svoje temelje ugradi makar težnju za njima ili barem ne bude onemogućavala one koji se tim kriterijima slobodno žele rukovoditi, tada će za Europu još uvijek biti nade. Jer ako u njoj ostane kršćanstva makar koliko soli u jelu, ona neće potpuno obljudaviti i neće sasvim izgubiti ljudski lik.

pero u tintu spravljenju od ljudskih slabosti, ispisivati povijest ljudskih nedjela i sramote.

Čak i onima kojima to nije drago čuti treba staviti do znanja da Europa nije mjerilo kršćanstva, to jest Crkve (što je isto jer, ne zaboravimo – kršćanstvo postoji samo kao Crkva), nego je, obrnuto, kršćanstvo kriterij Europe. To hoće li Europa i tzv. „europske vrijednosti“ opstati ne samo u povijesti nego se i produžiti u vječnost (koja je, konačno, jedini kriterij svih vrijednosti), ovisi o tome hoće li se uskladiti s evanđeljem. S druge strane kršćanstvo nije potrebno Europi da bi znala *kako* živjeti, već *zašto* živjeti. Vječno

Donacija Klinici za dječju kirurgiju

U humanitarnoj akciji pod nazivom „S Vidom se lako posložiti može svatko!“ djeca su prikupila 7.000 eura, a tim su novcem kupljene igračke za male pacijente.

Na Klinici za dječju kirurgiju KBC-a Rijeka u novom bolničkom kompleksu na Sušaku u srijedu 18. rujna održana je svečana primopredaja donacije prikupljene humanitarnom akcijom u organizaciji Katehetskog ureda Riječke nadbiskupije i Caritasa Riječke nadbiskupije. U humanitarnoj akciji pod nazivom „S Vidom se lako posložiti može svatko!“ prikupljeno je 7.000 eura, a tim su novcem kupljene rehabilitacijsko-didaktičke igračke za male pacijente. U specijaliziranoj tvrtki „Ida didacta“ u Zagrebu prikupljenim novcem nabavljene su igračke i prigodna oprema/namještaj za potrebe Klinike za dječju kirurgiju KBC-a Rijeka, s ciljem unaprjeđenja i poboljšanja uvjeta boravka djece u bolnici.

Svečanosti primopredaje donacije nazočili su ravnatelj KBC-a Rijeka Alen Ružić, pomoćnica ravnatelja za osiguranje kvalitete pružanja medicinskih usluga Renata Dobrila Dintinjana, predstojnik Klinike za dječju kirurgiju KBC-a Rijeka Nado Bukvić, riječki nadbiskup Mate Uzinić, ravnateljica Caritasa Riječke nadbiskupije Marijana Medanić, pastor Baptističke Crkve Rijeka Georgio Grlj i imam Islamskog centra u Rijeci Dženan Čaušević.

„Ne mijenjaju svijet oni koji žele napraviti velike stvari nego oni koji rade male stvari. Mi smo ovdje napravili malu stvar, ali ona je početak boljeg svijeta“, rekao je riječki nadbiskup Mate Uzinić nakon obilaska klinike u kojoj su rehabilitacijsko-didaktičke igračke već instalirane i u funkciji.

Ravnatelj KBC-a Alen Ružić, zahvalio je na donaciji i dodao: „Ova akcija donosi sliku neprestana ispreplitanja dobrote i ljubavi, a njena vrijednost donosi poruku poticaja i želje za ozdravljenjem, želje za prenošenjem svih onih

dobrih i pozitivnih poruka najpotrebitijima, a to su djeca u fazi kada se bore s nekim zdravstvenim poteškoćama.“

Predstojnik Klinike za dječju kirurgiju Nado Bukvić, također je zahvalio na donaciji i istaknuo da je iznimno vrijedna i osoblju bolnice i malim pacijentima jer budi osjećaj da nisu sami i da zajedno prolaze strahove i neizvjesnosti.

Humanitarna akcija u kojoj su učenici svojim rukama izradivali artikle i prodavali ih kako bi pomogli djeci u potrebi, ima društveno-humanističku, ekumensku i međureligijsku dimenziju s naglaskom na popularizaciju kulturno-povijesne, sakralne i svake druge baštine grada Rijeke na tradicijskim vrednotama ranokršćanskog mučenika sv. Vida.

Pastor Baptističke Crkve Rijeka Georgio Grlj zahvalio je vrijednoj djeci koja su izradila artikle i sudjelovala u humanitarnoj akciji na riječkome Korzu. Vjeruje da će ih obradovati što su ta sredstva došla na pravo mjesto i u korist djece koja se nalaze na liječenju.

Riječki imam Dženan Čaušević naglasio je da je ovo mali dar, ali poklonjen s velikom ljubavlju, prvenstveno dar djece djeci. Dodao je da je ponosan na osoblje KBC-a Rijeka i sretan što je Klinika za dječju kirurgiju otvorena u novim prostorima. „Želimo vam što manje posla, a što više ljubavi i sreće, kako pacijentima tako i svima vama“, zaključio je Čaušević.

Donacijska sredstva za kupnju igračaka prikupljena su u lipnju ove godine na riječkome Korzu, u akciji u kojoj su prvi put zajedno učenici osnovnih i srednjih škola Riječke nadbiskupije te polaznici Katoličkog vjeronauka, sa svojim vršnjacima iz riječke Baptističke Crkve i Medžlisa Islamske zajednice Rijeka, prigodno prodavali razne artikle s kulturno-povijesnim i religijskim motivima. Sami su izradili pamučne vrećice za školski pribor, futrole za naočale, pernice i novčanike na kojima su oslikavali kulturno-povijesne i religijske motive vezane uz obilježavanje Dana sv. Vida i svoju vjersku zajednicu.

